

'Nan Na Tityincyoo' Nnon Juan Na Si'man Jesucristo

Jñ'oon na si'man Jesucristo 'nan na xejnda ngüentyja

¹ Jñ'oonmin chuhan' jñ'oon na tyincyaa Tyo'ts'on nnon Jesucristo na quitsi'man jonhan' ndëë nn'an na cotyentjonhan nnon jon. Joo jñ'oonmin conan'quindyihan' ntyja 'naan' 'nan na cje ro na ngüentyja. Ja Juan na matye'ntjôn nnon Cristo, t'ua jon ts'ian nnon ángel 'naan' jon na tyjee' tsan'ñeen na m'an na quitsiquindyí tsan'ñeen jñ'oonmin ja. ² Macüji' jndyoyu ntyja 'naan' tsoñ'en 'nan na tityincyoo' nnôn. Tsonvahin chuhan' jñ'oon ntyja 'naan' jñ'oon' Tyo'ts'on yo jñ'oon na mayuu' na si'man nquii Jesucristo.

³ Ityio Tyo'ts'on jn'aan nquii ts'an na itsij-naa' joo jñ'oon na chu tsonva. Ndo' mantyi ityio jon jn'aan joo nn'an na condyehinhan' ndo' cota'nguee'hin nchu vaa tsi'manhan'. Ee jndë mavaa xjen na nndui cha'xjen na conan'quindyí jñ'oonmin.

Incyaa Juan ts'on 'naan' jon ndëë nn'an cüentaa' Tyo'ts'on ndyuaa Asia

⁴ Ja Juan matscüenön jñ'oonmin ndëë 'o' na conduiho' ntyque' tmaan' nn'an na vantyja n'onho' Jesucristo na m'anho' ndyuaa Asia. Nquii Tyo'ts'on mancüixjen m'aan jon, mantyi

tom'aan jon ndyu na toxen'chen vitjachen na nc'oon tsonnangue, ndo' ngüentyja xjen na nncüjee'non jon. Mac'an na nninncyaa jon na ncy'onho' cüenta juu naya na tsixuan jon, yo nin'juu na conduihin na tajñuaan' ts'onhin. Ndo' mantyi joo ntyque' espíritus na m'anhan tonnon juu silla na manin' ts'iaan' 'naan' jon, ncyahan na nan'xuanho' joo nayamin'. ⁵ Ndo' mantyi nquii Jesucristo ncyaa jon na nndaho' joo nayamin', nquii jon na conduihin na tocüji' jndyoyuhin ntyja 'naan' Tyo'ts'on. Manquii Jesús na conduihin ts'an navejndyee na jnanquintyja jon quii' nt'an nn'an na jndë tjë na tando' xco jon. Conintquentyichenhin ndëë tsoñ'en nn'an na conduihan nanm'ann'ian na cotoxenhan nn'an tsonnangue. Vi'ntyjii jndyi jon jaa, ndo' ng'e na jnan'cuee' nn'anhin na tcüe' neonon' jon, jo' juu jnan na tonan'xuan, jndë siquindyaa jon jaa na tonan'y'oonhan' jaa. ⁶ Ndo' nquii Cristo jndë tquen jon na condui jaa tmaan' nn'an na itye'ntjon jon. Mantyi jndë tquen jon na condui jaa ntyee na cotye'ntjön nnon tye jon, nquii ta Tyo'ts'on. Ninnquii'chen cüit'maan'hin xeng'e juu najndei na conduihin yo nin'juu na itye'ntjon jon tsoñ'en. Ninnquii'chen quindui na nnda'.

⁷ Quitquenho' cüenta, jndë mandyo Cristo quityquii' chincyu.

Tsoñ'en nn'an njnty'iahan jon yo nque nn'an na jnan'jonhan na cue' jon, ndo' yo nin'tsoñ'en nn'an na ninvaa tsonnangue.

Juu xjen na njnty'iahan jon, jndei nnan'xuaahan na itsi'ndaa'han' ngiohan.

Mayuu' na nndui cha'xjen na matsjö.

Nnda' vaa na tso tsan'ñeen.

⁸ Nquii Tyo'ts'on na taquintyja najndei conduihin, itso jon:

“Ja m'an vitjachen na tui tsoñ'en, ndo' nc'önntyëchën vi na jndë tenon tsoñ'en.” Ndö' vaa tso nquii jon na mancüixjen m'aan jon vitjachen na nguaa tsonnangue yo tsjö'ndue, ndo' mantyi ngüentyja xjen na ncüjee'non jon.

Nnon Juan tityincyoo' Cristo na quixuehin

⁹ Ja Juan na macüji tsonvahin, condui ja ntyjeho' na mavantyja ts'ön Jesucristo. Matsijon ja yoho' ntyja 'naan' na ico'xen jon. Mantyi condui ja ts'an na itsijonhin yo navi' na coquenonho' ng'e na vantyja n'onho' Jesús. Ndo' mantyi yo nin'juu na contjotyenho' ntyja 'naan' jon yo na t'man n'onho' minninchén nnon 'nan na inchjehan' 'o'. Tom'an ja tyuaa chjo na jndyu Patmos na m'aan ndaandue xi'jndiohan'. Tyii' gobiernon ja jo' tsojnaa' na toninnicya jñ'oon' Tyo'ts'on ndo' na tocüji' jndyoyu ntyja 'naan' nquii Jesús. ¹⁰ Juu xuee na covañjoon' nn'ön na tando' xco Jesús, tom'an ja nacje 'naan' Espíritu Santo. Ndo' juu xjen'ñeen tox'ën jndyi na cha'vijon jndyee' ts'an na c'uaa jndyi tsinin. Itsijonhan' na c'uaahan' cha'vijon ya na icüja' ts'an ndu. ¹¹ Jndyi na itso jon nnön:

—Joo 'nan na mandyia', chen jndyi cüji'han' nnon ncüii tson. Quitscüenon'han' ndëë joo ntyque' ntmaan' nn'an na vantyja n'on ja na m'anhan ndyuaa Asia, juu tsjoon Éfeso, yo Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, ndo' yo nin'Laodicea.

Ndö' vaa jñ'oon na jndyi.

¹² Tequën cha' nty'ia nin nquii jon na itsinin yo ja. Yajo' jnty'ia ntyque' ncjo na jndëhan' yo s'on ijan na contyjo chonhan'. ¹³ Ndo' xoncüe quii' nt'anhan' jnty'ia minntyjee' ncüii cha' vaa ts'an. Cüe jon ncüii ndiaa tco xjen tyuaachen. Ndo' tsi'jndya jon, tyen ncüii 'nan na jndëhan' yo s'on ijan. ¹⁴ Soxquen jon quichi'tyenhan' cha'vjon soo' quitsman quichi', cha'vjon quichi' tein. Ndo' tēnnon jon quixueehan' cha'vjon tsachon t'man. ¹⁵ Mantyi ng'ee jon quixuee jndyihan' cha'na colo tsixuan s'on ve xjen na jndë jndui'han' quityquii' ton' na conein ncjo na sijnty'ui ya ts'anhan'. Ndo' jndyee' jon c'uaahan' cha'vjon na c'uaa vja ndaa jndaa. ¹⁶ Nt'ö jon tontyjaya too' ntyque' ncjuu, ndo' quii' 'ndyo jon jndui' xjo na tē ve ntyjaquio. Ndo' xuee jndyi nnon jon cha'xjen naxuee ndo'cüjioon' na yajmin'.

¹⁷ Ndo' xjen na jnty'iahin, jnaan' na ty'uë jndyi, tyiooto ja tong'ee jon cha'vjon ts'oo. Yajo' nt'ö jon ntyjaya tyio jonhan' nacjö. Itso jon nnön:

—Tyi'nty'ue'. Ja condui nquii jon na tom'aan navejndyee vitjachen na nguua tsonnangue ndo' min na quintycüiihan', majo' ja ninvaa m'an. ¹⁸ Ja ninnquii'chen mavant'ö. Ndo' min na jndë t'iö, majo' naneinhin m'an na tyi'quintycüii na mavant'ö. Ndo' juu na co'xenhan' na covje nn'an, condui ja na matye'ntjōnhan', juuhan' ndo' mantyi naijon na m'an nn'an na jndë tjë na tyí'c'onhan ntyja njan. ¹⁹ Ndo' itsontyichen jon nnön: 'Nan na jndë jndyia' na tityincyoo' nnon' yo mantyi tsoñ'en nnon na nnintyincyoo'ntyi na minhan' nanein yo 'nan na xejnda ndui, cüji'han'. ²⁰ Ndo' ntyja 'naan' juu jñ'oon na vanty'iu m'aanhan' na

tacovaa' n'on nn'anhan', ndö vaa na itsi'manhan'. Joo ntyque' ncjuu na jndyia' na too' nt'ö ntyjaya, conduihan' joo ntyque' ángeles na cotquenhan cüenta joo ntyque' tmaan' nn'an na conduihan cüentaa' Tyo'ts'on. Ndo' mantyi joo ntyque' ncjo na jndëhan' yo s'on ijan na contyjo chon, joohan' conduihan' joo ntyque' tmaan' nn'an na conduihan cüentaa' nquii Tyo'ts'on.

2

Jñ'oon na tyincyaa Jesucristo ntyja 'naan ntyque' tmaan' nn'an Jñ'oon cüenta nn'an tsjoon Éfeso

¹ Tsochen Jesús nnön: “U' Juan, cüji' jñ'oon na matsjö nnon' ndo' quitscüenon'han' na m'aan nquii ángel na ivantyjee' jon tmaan' nn'an na conduihan cüenta na m'anhan tsjoon Éfeso. Quitsu' ndëëhan: Ndö vaa na matsjö ncö na too' ntyque' ncjuu nt'ö ntyjaya. Mancö na mantyi' quii' nt'an joo ntyque' ncjo na jndëhan' yo s'on ijan na contyjo chonhan'. ² Ja ntyji ya ncüii cüii nnon na cont'aho' ntyja njan, ndo' mantyi yo na conan'jonho' na cotye'ntjonho' nnön. Ndo' mantyi ntyji na contjotyenho' ntyja njan. Ntyji na tyi'quintjo ya ngioho' yo joo nn'an na conan'jonhan yo 'nan tyia. Ndo' mantyi maquën cüenta na joo nn'an na conduehan na nquii Jesucristo jñon jonhan ndëë nn'an yo jñ'oon naya 'naan' jon, cotji'ho' cüenta na condui nan'ñeen nn'an na ve' conan'vi'nn'anhin. ³ 'O' ng'e na njon jndyi ngioho' yo xuë, m'anho' na t'man n'onho' conan'quii n'onho' quityquii' tsoñ'en navi' na coquenonho', min tyi'qui'ndyeho' ntyja njan. ⁴ Majo' ndö vaa na tyi'cavee' ntyji

ntyja 'naanho'. 'O' tyi'conan'vengioho' ja cha'xjen na vejndyee. ⁵ Ng'e na nnda', cañjoon' n'onho' nchu vaa na tom'anho' na tonnön na toxen'chen, nanein jndë tycyaaho' na nnda' tonan'xuanho'. Jo' quintcüe' n'onho' 'nan na conan'tjaho' ndo' quint'a nnda'ho' cha'xjen na tont'a jndyeeho'. Majo' xe na aa tyi'ntcüe' n'onho', yajo' ncüjenön ndo' ncüji' ntcü'ë juu xjo cüentaho' na ntyjo chonhan'. ⁶ Majo' min na nnda', vaa ncüii nnon na nan'xuanho' na cavee' ntyji. M'anho' na jndoho' joo ts'ian na cont'a nn'an tmaan' nicolaítas. Ndo' mantyi ja jndö jndyi 'nan na cont'a nan'ñeen.

⁷ “Min'cya ro ts'an na nin'cüaa' ts'on jñ'oonmin', quindyii juu jñ'oon na itsinin nquii Espíritu Santo ndëe joo nn'an na conduihan ntmaan' cüentaa' Tyo'ts'on. Juu ts'an na condëe its'aa yo natyia, ninncyja ja na ntquii juu tëe' ts'on na incyaa-han' na tyi'quintycüii na vando' ñuaan' juu. Juu ts'oon'ñeen minntyjee'han' quii' paraíso naijon na m'aan nquii Tyo'ts'on.”

Jñ'oon cüenta nn'an tsjoon Esmirna

⁸ Tsontyichen Jesús nnön: “Juu jñ'oon na matsjö nnon', cüji'han', ndo' quitscüenon'han' na m'aan juu ángel na ivantyjee' jon tmaan' nn'an na conduihan cüentaa' Tyo'ts'on tsjoon Esmirna. Quitsu' ndëehan: Jñ'oonmin matsinën ncö, ja na mancüiixjen m'an navejndyee ndo' na mats'iañ'en. Mancö na jnan'cuee' nn'an ja, majo' vant'ö xcö. ⁹ Joo navi' na coquenonho', nchji jnt'a ntyja 'naan'han', ndo' mantyi nchji na jñen' jndyiho'. Majo' na tonnon Tyo'ts'on conduiho' na tyaho'. Manchji jñ'oon tsan' na

conan'nein minndye nn'an nacjoho'. Nan'ñeen tuihan tsjan nn'an judíos, majo' ng'e na cont'a vi'han 'o', jo' tsi'manhan' na chito conduihan nn'an judíos, conduihan tmaan' cüentaa' Satanás. ¹⁰ Tyi'nan'tyueho' ntyja 'naan' juu navi' na mavaa xjen na ntquenonho'. Ee juu yutyia nts'aa juu na ntyi' nn'an vendyeho' vancjo cha' quitsi'manhan' na aa mayuu' na vantyja n'onho' ja. Juu navi'ñeen, nincüannty ro xuee na ngenonho'han', majo' quintjotyenho' na vantyja n'onho' ja min xe na aa nan'cüje nn'anho', ndo' nninnicya na ncy'onho' cüenta na tyi'quintycüii na cota'ndo'ho', na juuhan' tsixuanhan' cha'vijon corona na njon jndyihan'. ¹¹ Minnichen ts'an na nincüaa' ts'on jñ'oonmin', quindyii juu jñ'oon na itsinin nquii Espíritu Santo ndëë joo nn'an na conduihan ntmaan' cüentaa' Tyo'ts'on. Nquii ts'an na condëë its'aa yo 'nan tyia, juu na covje nn'an na vja ve, tyi'je'quit'uiihan' tsan'ñeen”.

Jñ'oon cüenta nn'an tsjoon Pérgamo

¹² Tsontyichen Jesús nnön ja Juan: “Joo jñ'oonmin na matsjö nnon', cüji'han', ndo' quitscüenon'han' na m'aan juu ángel na ivantyjee' jon nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Tyo'ts'on tsjoon Pérgamo. Quitsu' ndëëhan: “Ndö vaa jñ'oon na matsjö ncö na y'ön xjo na tē ve ntyjaquio. ¹³ Mantyi ya ntyja 'naan' na cotsam'anho' xoncüe quii' nt'an nn'an na m'an tocje 'naan' Satanás. Majo' min na nnda', contjotyenho' ntyja njan. Tacotjiho' na vantyja n'onho' ja min na xoncüe quii' tsjoonho' jnan'cuee' nn'an juu ntyjeho' Antipas. Juu tsan'ñeen yo mancha'chen ts'on

jon tocüji' jndyoyu jon ntyja njan ndëë nn'an tsjoonho' na m'anhan nacje 'naan' Satanás. ¹⁴ Majo' m'aan cüannty ro jñ'oon na nchji na tyi'cotsam'anho' na tonnön cha'xjen na chuhan'. Ndyii' ntyjeho' na tyi'nin'qui'ndyehan jñ'oon na totsi'man Balaam. Tsan'ñeen si'man jon nnon Balac jñ'oon na s'aahan' na tonan'tja nn'an Israel nnon Tyo'ts'on. Ee juu Balaam'ñeen itso juu na ya quinan't'maan' nan'ñeen 'nan na ve' tonan'ya nn'an. Ndo' tanin min na aa ntquiihan s'i quioo' na conan'cüje nn'an na conan't'maan'han juu nan'ñeen. Min tanin xe na aa m'anhan yo ntyjehan na ve' ndö' ro.

Ndö' ro jñ'oon na totsi'man juu Balaam'ñeen. ¹⁵ Ndo' tsontyichen Jesús: Mantyi vaa ncüiichen 'nan na ntyji yoho', na ñ'en ntyjeho' na conan'jontyenhan yo juu jñ'oon na conan'man nn'an tmaan' nicolaítas. ¹⁶ Mang'e jo' quintcüe' n'onho' jnanho' nan'min', ee xe tyi'ntcüe' n'onho', cje na nguënön ndo' ntsiquit'a ja tyia' yo nan'ñeen yo xjo na ndyii'han' quii' 'ndyö. ¹⁷ Minninchen ts'an na nin'cüaa' ts'on joo jñ'oonmin', quindyii juu jñ'oon na itsinin nquii Espíritu Santo ndëë joo nn'an na conduihan ntmaan' cüentaa' Tyo'ts'on. Ncüii ncüii ts'an na xe'ncyaa juu na juu 'nan tyia ntco'xenhan'hin, nninncy na ntcüa' juu 'nan na itsijonhan' juuhan' cha'vijon maná, ncüii nnon na tyi'covaa' n'on nn'an ntyja 'naan'han'. Ndo' mantyi nnon tsan'ñeen nninncy ja ncüii tsjö' chjo na quichi'. Nnonhan' nnintyincyoo' xuee' tsan'ñeen na xcohan' na tji ja na xia'nty nquii juu ncüaa' ts'on juu nchu vaa tsi'manhan'.

Jñ'oon cüenta nn'an Tiatira

¹⁸ Tsontyichen Jesús nnön: “Joo jñ'oonmin na matsjö nnon', cüji'han', ndo' quitscüenon'han' na m'aan juu ángel na ivantyjee' jon nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Tyo'ts'on tsjoon Tiatira. Quitsu' ndëëhan: “Ndö jñ'oon na matsinën ncö na condui ja jnda Tyo'ts'on. Maja na quixuee jndyi tënnön cha'vijon tsachon, manty'ia ata quityquii' n'on nn'an. Ndo' quixuee ng'ë cha'vijon colo s'on ve xjen na jndë jndui'han' quii' ton' na conein ncjo ndo' na sijnty'ui ya ts'anhon'. ¹⁹ Chen jndyi ntyji 'nan na cont'aho'. Mantyi ntyja 'naan' na conan'vengioho' nn'an yo juu na vantyja n'onho' ja. Ndo' maquën ya cüenta na xoncüee' n'onho' na cotyentjonho' nnön na conan'quii' n'onho' navi' na coquenonho'. Mantyi maquën cüenta nchu vaa na conan'jonho' yo ja, majndyentyi nnon 'nan na cont'aho' cha'xjen na chuhan', chito cha'xjen na tom'an jndyeeho'. ²⁰ Majo' vaa 'nan na ntyji na tyi'quichuhan' ntyja 'naanho'. Ee tyquii' nt'anho' m'aan ncüii tsanscu na itsi'man juu jñ'oon tsan' ndëëho'. Ve' itso nguü juu na conduihin ts'an na incyaa juu jñ'oon' Tyo'ts'on, majo' ve' its'aa juu cha' tots'aa tsanscu na jndyu Jezabel, ndo' na nnda' joo nn'an na vantyja n'on ja, itsivi'nn'an juu nan'ñeen. Ee itsi'man juu na tanin min na ve' ndö' ro m'an nn'an yo ntyjehan, ndo' na cuaa nguü min na conan't'maan'han 'nan na conan'ya nn'an, ndo' mantyi ya min xe na aa cotquiihan s'i quioo' na conan'cüje nn'an na conan'tmaan'hin joo nan'ñeen. ²¹ Jndë tyincyaa xjen nnon juu tsanscu'ñeen na quintcüe' ts'on juu na ve' ndö' ro m'aan juu yo nn'an, majo' tyi'nin'qui'ndyii

juu na nnda' vaa na vam'aan juu. ²² Majnaan' jo' ntsquiö tycu v'ii nacjoo' juu. Ndo' nts'a na nque nn'an na ve' ndö' ro m'anhan yohin, xe na aa tyi'ntcüe' n'onhan 'nan na jndë cont'ahan na si'man juu ndëëhan, cüejon t'man navi' ntquenonhan cha'xjen nquii tsanscu'ñeen. ²³ Ndo' mantyi joo nn'an na conduihan cha'vijon ntsinda juu ng'e na conan'jonhan yo jñ'oon na incyaa juu, ntscüjêhan. Yajo' nque nn'an na conduihan ncüii ncüii tmaan' na icüji Tyo'ts'on cüentaa' nquii jon, ncüaa' n'onhan na chen chen ntyji ja nchu vaa 'nan itsitiu ts'an yo nchu vaa na m'aan' ts'on juu. Ja ndyiön ncüii ncüii 'o' xi' ncüii nchu vaa 'nan na cont'aho'. ²⁴ Majo' m'an minndyeho' tsjoon Tiatira na tyi'conan'jonho' yo juu jñ'oon na itsi'man juu tsanscu'ñeen. Joo nan'ñeen na conan'jonhin yo juu, conduihin na min jñ'oon na njon jndyi nan'xuanhan' ntyja 'naan' Satanás. Majo' 'o' na tyi'conan'jonho' yo jñ'oon'ñeen, tavi'nancüiichen xu na matyiö nacjoho'. ²⁵ Xia'ntyti na quintjotyenho' tyquii' na vantyja n'onho' ja ata xjen na nguëntcü'ë na m'anho'. ²⁶ Ntyja 'naan nque ntyjeho' na cont'ahin 'nan na nt'ue ts'ön, na tyi'xe'ncyahan na juu natyia ntquenhan' xjen 'naan'han'hin, ja nninncy na nditquehin ndëë tsoñ'en nn'an tsonnangue. ²⁷ Joohan ngitoxenhan nan'ñeen yo naijndei'han', ndo' ya na tyi'nin'quita'nguee' nan'ñeen, nan'tyuii'han joo nan'ñeen cha'vijon ya na itsityuii' ts'an xuaa na jndëhan' yo ts'oquichu. Nquii Tyëhö' jndë tyincyaa jon najndei na tsixuan ja na ntco'xën. Ndo' cha'xjen na s'aa jon na nnda', manda' vaa na ninncy na quinan'xuan nan'ñeen na jndë'han na

quitoxenhan. ²⁸ Ndo' mantyi nninnacya na nda-
han quixjuunco. ²⁹ Minninchen ts'an na nin'cüaa'
ts'on jñ'oonmin', quindyii juu jñ'oon na itsinin
nquii Espíritu Santo ndëë joo ntmaan' nn'an na
conduihan cüentaa' Tyo'ts'on”.

3

Jñ'oon cüenta nn'an tsjoon Sardis

¹ Tsontyichen Jesús nnön: “Cüji' jñ'oon na
matsjö nnon', ndo' quitscüenon'han' na m'aan
ángel na ivantyyee' jon nn'an na conduihan
tmaan' cüentaa' Tyo'ts'on na m'anhan tsjoon
Sardis. Quitsu' ndëëhan: “Ndö jñ'oon matsjö,
ncö na matsixuan ntyque' Espíritu cüentaa'
Tyo'ts'on yo joo ntyque' ncjuu'ñeen. Ntyji 'nan
na cont'aho' ndo' ntyji na condue nn'an na
'o' t'man cojoo' n'onho' ntyja njan, majo' 'o'
conduiho' cha'vijon nt'oo. ² Jo' quintcüiho' ndo'
quinan'chonho' ntyja 'naan' na vantyya n'onho'
ja, na itsijonhan' juuhan' cha'vijon ts'an na vave'.
Ee juu na cotsam'anho', maquën cüenta na ncüii
cüii nnon ntyja 'naan' na cotye'ntjonho' nnon
Tyo'ts'on, tyi'quindëhan' cha'xjen na chuhan'.
³ Jo' cañjoon' n'onho' juu jñ'oon na ty'onho'
cüenta. Quita'nguee'ho'han' ndo' quintcüe'
n'onho' jnanho'. Majo' xe tyi'nan'jñ'oon'ho'
'nan na matsjö ndëëho', ninjonto ncüjënön
cha'vijon na icüjee' tsanch'uee, min tyixe'cüaa'
n'onho' yuu xjen nguë. ⁴ Majo' tsjoonho' Sardis
m'an vendye ntyjeho' na tyi'cov'ahan yo juu
'nan tyia ee cotsam'adhan cha'xjen na nt'ue
ts'ön. Mang'e jo' nninnacya ndiaa quichi' na

ntcüehan na nnan'jonhan yo ja ee nan'xuanhan na ncy'onhan cüenta juu naya'ñeen. ⁵ Nque ntyjeho' na tyi'xe'ncyahan na ntco'xen 'nan tyiahan, joohan ntcüehan ndiaa quichi'. Min tyi'xe'quitsint'u ngueehan nnon tson na chuhan' nguee nn'an na incyaa Tyo'ts'on na nan'xuanhan na tyi'quintycüii na vando' ñuaanhan. Ndo' nnon Tyëhö' yo ndëë ángeles 'naan' jon, ncüji' jndyoyu na condui nan'ñeen nn'an na m'anhin ntyja njan. ⁶ Min'ninchen ts'an na nin'cüaa' ts'on jñ'oonmin', quindyii juu jñ'oon na itsinin nquii Espíritu Santo ndëë joo ntmaan' nn'an na icüji Tyo'ts'on na conduihan cüentaa' nquii jon.”

Jñ'oon cüenta nn'an tsjoon Filadelfia

⁷ Tsontyichen Jesús nnön: “Cüji' jñ'oonmin na matsjö nnon', ndo' quitscüenon'han' na m'aan juu ángel na ivantyjee' jon tmaan' nn'an na conduihan cüentaa' Tyo'ts'on na m'anhin tsjoon Filadelfia. Quitsu' ndëëhan: Condui ja ñuan nquii', ndo' mantyi juu jñ'oon na mayuu'. Nquii David totsixuan jon najndei na tocoxen jon ninvaa ndyuaa 'naan' jon. Cha'xjen na totsixuan jon, mantyi ja vaa najndö na nninnnya na vanaan na ngaquee' ts'an quiñoon'ndue oo aa tyi'cüanaan. Ncö matsiquinan ndo' tanin ts'an nndëë ntscu'tyen, oo matsc'utyën ndo' ta'nan ts'an na ndëë ntsiquinaan. ⁸ Ntyji nchu vaa na cotsam'anho'. Quitquenho' cüenta, jndë siquinan tondëëho' cha'vijon ncüii 'ndyo v'aa cha' ndëë ntji' jndyoyuho' ntyja njan. Ndo' juu na jndë siquinan, ta'nan ts'an na nndëë ntscu'han'. Ee min na tyi't'tman najndei na nan'xuanho' quii'

nt'an nn'an, majo' conan'veho' jñ'oon njan ndo' min tyi'cotji ntcüe'ho' ntyja njan. ⁹ Ndö vaa na nts'a. Tsjoonho' m'an nn'an judíos na conduehan na joohan mayuu' judíos conduihan. Majo' 'nan na cont'ahan tsi'manhan' na tyi'yuu' na nnda'. Ee ninnquii'chen quintu conan'neinhan. Joohan conduihan tmaan' nn'an cüentaa' juu Satanás. Quitquenho' cüenta, nts'a na ngonan'ndyoo'han na m'anho' na ntonquityehan tondëëho'. Ndo' na ntsavaa' n'onhan na vi'ntyji ja 'o'. ¹⁰ Ng'e 'o' jndë jnan'quindëho' jñ'oon na tsjö ndëëho', ndo' yo na t'man n'onho' conan'quii n'onho' ncüii cüii nnon 'nan na coquenonho'. Ng'e na nnda', mantyi ja ngüantyjë' 'o' juu xjen na nndyohan' na nt'uiivi'han' nn'an. Juu xjen'ñeen nn'an na ninvaa tsonnangue na tyi'conhan ntyja 'naan' Tyo'ts'on, vaa t'man jndyi navi' na ntquenonhan cha' ntsi'manhan' nchu vaa na nan'xuanhan tonnon jon. ¹¹ Cje ro nguë ntcü'ë na m'anho'. Tsoñ'en naya na jndë ty'onho' cüenta, quita'ntjee' yaho'han' na juuhan' tsijonhan' cha'vijon corona na njon jndyihan', tyi'nts'aahan' na ncüji' ts'anhan' ndueeho'. ¹² Ndëë joo ntyjeho' na tyi'xe'ncyahan na ntquen juu natyia xjen 'naan'han'hin, nninnnya na nntjotyenhan na tongiaa' Tyo'ts'on. Ntsijonhan' joohan cha'vijon nont'eii' juu vats'on quiñoon'ndue. Ndo' tyi'jon ncüji'han'hin na m'anhan jo' yo jon. Ndo' nacjohan ncüji xuee' nquii Tyëhö' Tyo'ts'on yo xuee' Jerusalén xco, tsjoon' nquii jon na nnanhan' quiñoon'ndue na nndyocuehan'. Ndo' mantyi ncüji xuë na xcohan' nacjo nan'ñeen. ¹³ Minninchen ts'an na nin'cüaa' ts'on jñ'oonmin',

quindyii juu jñ'oon na itsinin nquii Espíritu Santo ndëë joo nn'an na conduihan ntmaan' nn'an cüentaa' Tyo'ts'on."

Jñ'oon cüenta nn'an tsjoon Laodicea

¹⁴ Tsontyichen Jesús nnön: "Joo jñ'oonmin na matsjö nnon', cüji'han', ndo' quitscüenon'han' na m'aan juu ángel na ivantyjee' jon nn'an na conduihan tmaan' cüentaa' Tyo'ts'on tsjoon Laodicea. Quitsu' ndëëhan: "Ndö jñ'oon na matsjö na condui ja jñ'oon na tyi'je'quitscüejndyohan' juuhan'. Condui ja jñ'oon na macüji' jndyoyu ja, mancö na matsiquindëë, ncö na condui ja jñ'oon na nndëë ngantyja ts'on ts'an. Ndo' condui ja x'ee jñ'oon ntyja 'naan tsoñ'en na tquen Tyo'ts'on. ¹⁵ Chen jndyi ntyji ntyja 'naan' tsoñ'en na cotyentjonho' nnon Tyo'ts'on. 'O' min tyi'quitsijonhan' 'o' cha'na ndaatioo tein, min cha'na ndaatioo jmin'. Nt'ue jndyi ts'ön na ncüii na ve nan'min' na ntsijonhan' 'o'. ¹⁶ Majnaan' jo', ng'e na itsijonhan' 'o' cha'vjon ndaatioo na ngue ro vi, min chito na tein nan'xuanho', min chito na jmin' nan'xuanho', jo' na ncüji' 'o' ntyja njan, cha'xjen ya na itan ts'an. ¹⁷ Ee condueho': Condui jaa nn'an tya ntyja 'naan' Tyo'ts'on yo ntyja 'naan' tsonnangue. Jndë tijndye 'nan nján. Tanin 'nan vi itsitjahan' já. Ndö' vaa na condueho'. Majo' ndicüaa' n'onho' na conduiho' nn'an na nty'iachen, naninñen' jndyiho'. Itsijonhan' 'o' na cha'vjon nannchjan, cha'vjon na ninquintseiho'. ¹⁸ Mang'e jo' matsiqui'man' ja 'o' na quijnt'ueho' naya na tsixuan. Ee na nt'aho' na matsjö, cha'vjon na conan'jndaho' s'on ijan na jndantyi njonhan', yajo' nnan'xuanho' na tyaho'

na tonnon Tyo'ts'on. Ndo' nnön quijnt'ueho' ndiaa quichi' na ntcüeho', cha' ntscu'han' na jn'anho' na ninquintseiho'. Ndo' mantyi nnön quijnt'ueho' na cha'vijon nchen' nasi na ndyionho'han' tëndëëho' cha' xuee njnty'iaho'. ¹⁹ Tsoñ'en nn'an na vi'ntyji, ya na conan'tjahin nnön, jaa' jñ'oon na mamanan ndo' mac'öyuhan. Mang'e jo', cjoo' ya ya n'onho' na quintcüe' n'onho'. ²⁰ Quitquenho' cüenta, minntyjè' to'ndyo v'aa ndo' matsicü'ahan'. Xe na aa m'aan nin juu na ndyïi juu jndyëë ndo' ntsiquinaan juuhan', ncjöc'ë na m'aan juu. Ndo' ntsijon ja yohin na icüa' juu, ndo' mantyi ntsijonhin yo ja. ²¹ Ja tantjön yo juu 'nan tyia na nin'co'xenhan' ja. Mang'e jo' jndë taquijman ngiaa' Tyëhö' juu silla na manin' ts'iaan' 'naan' jon naijon na ico'xen jon. Ndëë joo ntyjeho' na mantyi tyi'xe'ncyahan na juu 'nan tyia quenhan' xjen 'naanhan'hin, nninnicya na ntsacüendyuaahan juu silla na manin' ts'iaan' njan naijon na maco'xën.”

²² Minninchen ts'an na nin'cüaa' ts'on jñ'oonmin', quindyïi juu jñ'oon na itsinin nquii Espíritu Santo ndëë joo nn'an na conduihan ntmaan' cüentaa' Tyo'ts'on.”

4

'Nan na min quiñoon'ndue, tityincyoo'han' nnon Juan

¹ Vi na jndë jndyi jñ'oonmin', tityincyoo' ncüiichen nnon 'nan na jnty'ia. Jnty'ia ncüii 'ndyo v'aa quiñoon'ndue na vanaanhan'. Ndo' juu ts'an na t'man jndyee ja na jndyi jndyee' jon na itsijonhan' juuhan' cha'vijon na icüja' ts'an ndu, sinin nnda' jon nnön. Itso jon:

—Quindyovaa' ntjoohin, ndo' ntsi'man nnon' 'nan na majnda' na ngüentyja na nnduihan' vi na jndë na tenoon' joo nan'min'.

² Ndo' vi na jndë jndyi jñ'oonmin', ninñoon' t'ön ja nacje 'naan' nquii Espíritu. Ndo' quityquii' quiñoon'ndue, jo' jnty'ia na ventyjee' ncüii silla na manin' ts'iaan', ndo' m'aan ncüii juu na ve-quityenhan'. ³ Quixuee jndyihin. Itsijonhan' na nancoo'hin cha'vijen tsjö' jaspe yo tsjö' cor-nalina na vando' jndyi colohan'. Ndo' xi'jndio juu silla'ñeen ntyjo quitsujn'an na itsijonhan' colo 'naan'han' cha'na tsjö' esmeralda na nan-coo'han'. ⁴ Ndo' mantyi xi'jndio juu silla'ñeen ventyjee' mañoon ntcyu ncho' nenque silla na manin' ts'iaan'. Ndo' nacjohan' vendyuaa ntcyu ncho' nenque nn'an na conintque. Cüehan ndiaa quichi' ndo' nquenhan ñjon corona na jndëhan' yo s'on ijan. ⁵ Juu silla na minntyjee' xoncüe, con-duit' chonntsuee ndo' c'uaa na co'manhan'. Ndo' tonnon juu silla'ñeen ventyjee' ntyque' lámparas na conan'xueehan'. Joohan' conduihan' ntyque' espíritu cüentaa' nquii Tyo'ts'on. ⁶ Mantyi ton-non juu silla'ñeen vaa ncüii na itsijonhan' juuhan' ndaandue na quixuee jndyihan' cha'vijen ndioo.

Ndo' xi'jndio na nennque ngiaa' juu silla'ñeen, ncüii ncüii ntyjaa'han' m'an nenque na cota'ndo'. Tondëehan ndo' na tonquen'hin, too'chen na t'uii' tëndëehan. ⁷ Juu na vejndyee na nenque na cotando'ñeen, itsijonhan'hin cha'na lión. Ndo' juu na jndë ve, itsijonhan'hin cha'na ncüii toro. Ndo' juu na jndë ndye, itsijonhan' nnon jon cha'na nnon ts'an. Ndo' juu na jndë nenque, itsijonhan'hin cha'na quichi na mantya. ⁸ Ncüii ncüii

joo na nenque na cota'ndo'ñeen, min yon yon
ntsquiihin, ndo' ninvaañ'enhán chuu' tëndëëhan.
Naxuee ndo' natsjon tyi'quitsacüentyjee'han na
conduehan:

Ñuan nquii', ñuan nquii', ñuan nquii' condui nquii
Tyo'ts'on na taquintya najndeí na condui-
hin.

M'aan ndo' m'aan jon, mancüixjen m'aan jon vit-
jachen na nguaa tsonnangue yo tsjö'ndue
ndo' mantyi ngüentyja xjen na ncüjee'non
jon.

⁹ Ndo' nque joo na cotando'ñeen, ncüii ncüii
jon na contcüii'han, conan't'maan'han ndo' conin-
ncyahan na ya nnon nquii jon na m'aan ndo'
m'aan jon na vaquityen jon juu silla'ñeen. ¹⁰ Juu
xjen na cont'ahin na nnda', yajo' joo ntcyu
ncho' nenque nn'an na conditque'ñeen, cotongi-
tyehan tonnon nquii jon na m'aan ndo' m'aan
jon na vaquityen jon juu silla'ñeen na manin'
ts'iaan'han'. Conan't'maan'han nquii jon na
tayuu ntycüii na vando' jon. Mantyi cotyiohan
corona 'naanhan tonnon juu silla'ñeen. Condue-
han:

¹¹ 'U' na condui 'u' na matye'ntjon' já,
mancu' na condui 'u' nquii Tyo'ts'on na co-
nan't'mán', tsoñ'en na tquen' chuhan' na
quindit'maan' 'u' ntyja 'naanhan', chuhan'
na caquinjon 'u' ntyja 'naan'han'.

Ee ntyja 'naan' juu najndeí na condui 'u', jo' na
tquen' tsoñ'en.

Ntyja 'naan' na nt'ue tson', jo' na tquen'han' ndo'
na ninm'anhán'. Maquen' xjen já. Tsoñ'en
na tquen' tsixuan' na quintcüii'han' 'u'.

'U' tsoñ'en najndei na condui 'u'. 'U' tquen' tsoñ'en
na min.
Tuihan' cha'xjen na nt'ue tson' ncu', ndo' ninvaa
m'aanhan' ng'e ntyja 'nan'.

5

Tson na ty'oon Quitsman Chjo cüenta

¹ Yajo' jnty'ia nquii jon na vaquityen jon
silla'ñeen na manin' ts'iaan'han', ndyii' ncüii
tson nt'ö jon ntyjaya na tentcüiihan' na ncha'
ve ntyjaquiohan' chuu' ntji. Ntyque' joo na
të'tyenhan'. ² Ndo' jnty'ia ncüii ángel na m'aan
jndyi najndei jon, jndei tic'uaa 'ndyo jon, taxee'
jon: “¿Nin ts'an chuhan' na ntyjee na ntyque'
joo na të'tyen tsonvahn?” ³ Majo' min juu
quiñoon'ndue, min nnon tsonnangue, min na quii'
nt'an nt'oo, min'ncüii tatijnda' na vaa najndei na
conduihin na ntsiquinaan juu tson'ñeen, min
na ntsijnaan' juuhan'. ⁴ Ndo' ng'e na nnda',
tot'iö jndyi jnaan' na min'ncüii ts'an tatijnda'
na chuhan' na ntsiquinaan juu tson'ñeen, min na
ntsijnaan' juuhan'. ⁵ Yajo' ncüii joo nantque'hin,
tso jon nnön: “Nnda', tant'io', ee nquii jon na jndë
tju'cje jon juu natyia, conduihin lión cüenta nn'an
tmaan' Judá, ndo' conduihin tsjan nquii David
na jndyocahan'. Ng'e jo' tsixuan jon na nquii jon
ntyjee jon na ntyque' joo naijon na të'tyen tson'va'
ndo' na ntsijnaan' jonhan'.”

Nnda' jñ'oon tso tsan'ñeen nnön.

⁶ Ndo' jnty'ia ncüii ts'an na itsijonhan'hin
cha'vijen Quitsman Chjo na jndë jnan'cuee'
nn'an. Ventyjee' jon na tonnon juu silla'hin quii'
nt'an joo nenque na cota'ndo'ñeen yo tondëe

nan'ñeen na conditque. Min ntyque' ndi'ndyee' jon ndo' ntyque' tēnnon jon. Joo ntyque' tēnnon jon conduihan' ntyque' espíritu na condui nquii Tyo'ts'on na i'ua jon ts'ian ndēēhan na cont'ahan ts'ian 'naan' jon na ninvaa tsonnangue. ⁷ Ndo' juu Quitsman Chjo'ñeen syndyoo'hin na m'aan nquii jon na vaquityen jon juu silla'ñeen. Tson'ñeen na ndyii'han' nt'ō jon ntyjaya, ty'oon Quitsman Chjo cüentahan'. ⁸ Ndo' vi na jndē ty'oon jon cüentahan', yajo' joo nenque na cota'ndo'ñeen yo nin'nque ntcyu ncho' nenque nantque'ñeen, tongityehan na tonnon jon. Tsoñ'en nantque'ñeen ty'onhan arpa, ndo' y'onhan ngio na jndēhan' yo s'on ijan na too'chenhan' yo su. Juu su'ñeen conduihan' jñ'oon jndyue nn'an cüentaa' Tyo'ts'on na conan'neinhan nnon jon. ⁹ Ndö vaa alabanza xco na tahan nnon jon:

'U' tsixuan' na cyon' cüenta tsonva' ndo' na ntyje' naijon na tē'tyenhan'.

Ee jnan'cuee' nn'an 'u' ndo' yo neon' sijnda ntcüe' Tyo'ts'on nn'an na ncüii ncüii tmaan' na m'anhan nnon tsonnangue,

ndo' mantyi nn'an na ncüii ncüii nnon jñ'oon na conan'nein yo manin' nn'an na ncüii cüii tyuaa.

¹⁰ 'U' jndē tquen' joohan ncüii tmaan' nn'an na ico'xen Tyo'ts'on,

ncüii tmaan' nn'an na conduihan ntyee na co-tye'ntjonhan nnon jon,

ndo' mantyi ngitoxenhan nn'an tsonnangue yo nquii jon.

¹¹ Ndo' viochen xjen na jnty'ia, jndyi na c'uaa jndyue ángeles na cam'anhan xi'jndio juu

silla'ñeen yo nque nenque na cota'ndo'ñeen ndo yo manin' joo nn'an na conditque. Joo ángeles'ñeen, tenonntyjachen na jndye minhin ata vantjo'chen minhan. ¹² C'uaa na conan'xuaa ángeles'ñeen, jnduehan:

Juu Quitsman Chjo na jnan'cuee' nn'an, condui jon na co'xen jon tsoñ'en.

Condui jon na taquintya cy'oon jon cüenta tsoñ'en na quinan't'maan'han' jon, condui jon na jnda' xquen jon.

Condui jon najndei na siquindë jon ts'ian na t'ua Tyo'ts'on nnon jon.

Mantyi tsixuan jon na quindue nn'an jñ'oon ya ntyja 'naan' jon ndo' na nc'oon jon naijon na condit'maan' Tyo'ts'on, tsoñ'en jaa, ninnquii'chen quindüë na ya jndyi condui jon.

¹³ Ndo' nquii Tyo'ts'on, ncüii ncüii nnon na tquen jon na m'an quiñoon'ndue, yo nnon tson-nanguevahin, yo naijon na m'aan nt'oo, yo tsoñ'en na m'an ndaandue, tsoñ'en na tquen jon na m'an joohan', ndö vaa jñ'oon na jndyi na jnduehan:

Conduë na taquintya na ya condui nquii jon na vaquityen juu silla na manin' ts'iaan' yo nquii jon na conduihin Quitsman Chjo.

Conan't'maan' jaa joohan.

Xia'ntyi nquehan na taquintya t'manntyichen conduihan.

Ninnquehan conduihan na cotoxengan nanein ndo' ninvaañ'en na tonnonntyichen.

¹⁴ Ndo' joo nenque na cotando'ñeen jnduehan: “Ninnquii'chen quindui na nnda'.” Mantyi joo

ntcyu ncho' nenque nantque'ñeen, tongityehan na tonan't'maan'han Tyo'ts'on.

6

Ityjee Quitsman Chjo naijon na të'tyen tson

¹ Ndo' jnty'ia na nquii Quitsman Chjo tyjee jon naijon na vejndyee na të'tyen juu tson'ñeen. Yajo' ncüii joo na nenque na cota'ndo'ñeen, sinin jon, tic'uaa jndyee' jon cha'na ya na co'man ntsuee. Jndyi na tso jon nnön:

—Quindyo' ndo' quindya'.

² Jo' tëquinty'ia, ndo' jnty'ia ncüii quiso quichi'. Vantjo ts'an juu o'. Juu tsan'ñeen y'oon jon ncüii isaa'. Ndo' jndë ty'oon jon cüenta ncüii corona. Tomandyi' jon na jndë tantjon jon na s'aa jon tyia' yo nn'an ncüii cüii tsonnangue, ndo' nt'ue jon yuu vijon minchen ndyuaa na nts'aantyichen jon tyia'.

³ Jndë jo' juu Quitsman Chjo tyjee jon naijon na jndë ve na të'tyen juu tson'ñeen. Ndo' joo nenque na cota'ndo'ñeen, nquii jon na jndë ve, tso jon nnön:

—Quindyo' ndo' quindya'.

⁴ Ndo' jndi'non ncüiichen quiso quioo' ve. Ndo' ts'an na vantjo o', ty'oon juu cüenta na tsixuan juu na quityii' juu tyia' quii' nt'an nn'an tsonnangue cha' quintycüii na ya m'anhanyo ntyjehan, cha' quinan'cühanyo ntyjehan. T'man jndyi xjo espada na ty'oon tsan'ñeen cüenta.

⁵ Ndë jo' juu Quitsman Chjo tyjee jon naijon na jndë ndye na të'tyen juu tson'ñeen. Yajo' joo nenque na cota'ndo'ñeen, juu jon na jndë ndye tso jon nnön:

—Quindyo' ndo' quindya'.

Jnty'ia nnt'a, ndo' minntyjee' ncüii quiso nton. Juu tsan na vantjo o' y'oon jon ncüii tsö'xjo. ⁶ Ndo' quii' nt'an joo nenque na cota'ndo'ñeen, jndyi na tic'uaa cha'vion jndyee' ts'an na tsohan':

—S'on na ivantjon ts'an na ncüii xuee, xia'ntyi nninnonhan' na ntsijnda juu ncüii kilo ntquen trigo, oo ninndye kilos ntquen cebada. Majo' tyi'ntsa' na ntsitjahan' nchen' n'oon olivo yo vion.

⁷ Jndë jo' juu Quitsman Chjo tyjee jon naijon na jndë nenque na têt'yeen juu tson'ñeen. Ya jo' nquii juu na jndë nenque na cota'ndo'ñeen, tso jon nnön:

—Quindyö' ndo' quindya'.

⁸ Tëquinty'ia nnt'a ndo' jnty'ia ncüii quiso colo ijan chioo. Ndo' ts'an na vantjo o', jndyu jon nquii na vaa najndei na covje nn'an. Ndo' yo jon itsijon nquii juu na co'xen naijon na cotoo' nt'oo. Ve joohan ty'onhan najndëhan na ncüii ncüii na nenque nn'an tsonnangue, cue' ncüii tsan'ñeen yo tyia', oo aa yo jndo' t'man, oo aa yo ntycu na v'iichenhan' ndo' yo na nnan'cüje quioo' vjehan.

⁹ Ndë jo' juu Quitsman Chjo tyjee jon naijon na jndë 'on na têt'yeen juu tson'ñeen. Yajo' tocje nnontyiu, jo' jnty'ia ñuan 'naan nque nn'an na jnan'cüje nn'anhin ng'e na tontjotyenhan ntyja 'naan' jñ'oon' Tyo'ts'on ndo' ng'e na totji' jndyoyuhan ntyja 'naan' Jesús. ¹⁰ Jndei tic'uaa jndyuehan, jnduehan:

—'U' ta, xia'ntyi ncu' maco'xen' tsoñ'en, 'u' na condui 'u' ñuan nquii' ndo' na matsiquindë' jñ'oon na maco' 'ndyo'. ¿Tsa'nnda' xjen na ngacahan' ata nguee' xjen na ntco'xen' nn'an tsonnangue

tsojnaan' na jnan'cüjehan já? ¿Yuu xjen ntsa' na quit'uiivi'han'hin tsojnaan' na nnda' tont'ahan?

¹¹ Ndo' ncüii ncüii nan'ñeen, tyincyaa Tyo'ts'on ndiaa quichi' ndëëhan na toncohan'. Ndo' tso jon ndëëhan na cüendoo' yahan chjo. Ee tyi'cotsiquindëhan' xjen na tsa'nnda' ntyjehan na cotye'ntjonhan nnon Cristo na mantyi nnan'cüje nn'an nan'ñeen cha'xjen na tonan'cüje nn'an nquehan.

¹² Nquii Quitsman Chjo, jnty'ia xjen na tyjee jon naijon na jndë yon na të'tyen juu tson'ñeen. Yajo' jndei s'ii. Ndo' s'aahan' na nton nnon ndo'cüjioon' cha'na ncüii ndiaa nton, ndo' chi' je', s'aahan' na ve nnonhan' cha'na neon'. ¹³ Ndo' ncjuu, jnan o' tsjö'ndue, tycyaa o' tsonnangue. Sijonhan' ntyja 'naanhan' cha'vijon ya na jndei m'aan jndye na itscyaahan' të higo 'nda. ¹⁴ Ndo' juu tsjö'ndue tquenaan'han', itsijonhan' na tjonhan' cha'na ya na itsintcüii ts'an tsue na tyen tëntcüiihan'. Ndo' ncüii ncüii tyo' yo ncüii cüii tyuaa chjo na m'aan ndaandue xi'jndiohan', tquenaan'han' naijon na mancüii xjen m'aanhan'. ¹⁵ Yajo' joo nn'an na t'manntyi condui na cotoxenhan nn'an, yo tsoñ'en ntyjehan na condui nanm'ann'ian yo nn'an na cotquen xjen sondaro, yo nque nantya, yo joo nn'an na jn'aan jndyi, yo nn'an na cotye'ntjontyen ndëë patrón, yo nn'an na m'anhin xjen 'naan nquehan, tanty'iuhan quityquii' ndë'ntjö' ndo' quii' nt'an ntjö' ngia' ntyo'. ¹⁶ Tonan'xuaahan ndëë ntyo'ñeen yo ndëë ntjö'ty'a, tonduehan:

—Cüa, maninjon ro cyaho' nacjö cha' nndëë nta'nty'iu nnon nquii jon na vequityen jon silla na manin' ts'iaan' yo nnon nquii Quitsman Chjo

na t'man vaa itsiv'ii jon já. ¹⁷ Ee juu xuee t'man na conan'vjeahan, jndë tuee' xjenhan'. Ndo' ta'nan ts'an na nndëë ncüjihin quityquii'han' cha' tyi'nt'uiihan'hin.

7

T'ion ángeles sello ndö'quita nn'an Israel

¹ Juu Quitsman Chjo, vi na jndë tenon na tyjee jon yon joo naijon na tē'tyen juu tson'ñeen, yajo' jnty'ia nenque tontyja tsonnangue, jo' min'ntyjee' nenque ángeles. Cotë'han joo nenque jndye cha' tyi'ngioohan' nnon tsonnangue, min nnon ndaandue min nacjo n'oon. ² Joohan jndë tyincyaa Tyo'ts'on na vaa najndëhan na quint'ahan natë' tsonnangue yo ndaandue. Ndo' mantyi jnty'ia ncüiichen ángel na jnan jon tontyja na quindui' ndo'cüjioon'. Tava jon na m'an nenque ángel'ñeen, y'oon jon sello 'naan' nquii Tyo'ts'on na vando'. Jndei sixuaa jon ndëë joo nenque ángel'ñeen. ³ Tso jon ndëëhan:

—Tyi'nt'aho' natë' juu tsonnangue, min ndaandue min n'oon, ata na jndë t'íon sello 'naan' Tyo'ts'on ndö'quita joo nn'an cüentaa' jon na co-tye'ntjonhan nnon jon.

⁴ Ndo' jndyi nchu xjen jndye nn'an na t'ionhan sello ndö'quita. Nan'ñeen tuee' ncüii ciento min vantjo' venn'an vantjo' nenque minhan quii' nt'an na ncho've tmaan' nn'an Israel. ⁵ Ncho've min nn'an tsjan Judá t'ionhan sello. Ndo' ncho've min nn'an tsjan Rubén t'ionhan sello. Ndo' ncho've min nn'an tsjan Gad t'ionhan sello. ⁶ Ndo' ncho've min nn'an tsjan Aser t'ionhan sello. Ndo' ncho've min nn'an tsjan Neftalí t'ionhan sello.

Ndo' ncho've min nn'an tsjan Manasés t'ionhan sello. ⁷ Ndo' ncho've min nn'an tsjan Simeón t'ionhan sello. Ndo' ncho've min nn'an tsjan Leví t'ionhan sello. Ndo' ncho've min nn'an tsjan Isacar t'ionhan sello. ⁸ Ndo' ncho've min nn'an tsjan Zabulón t'ionhan sello. Ndo' ncho've min nn'an tsjan José t'ionhan sello. Mantyi yo nin'tsjan Benjamín t'ionhan sello ncho've minhan.

Tmaan' nn'an jndye jndyi na cüehan ndiaa quichi'

⁹ Vi jndë na tenon nan'min', jnty'ia ncüii tmaan' nn'an na jndye jndyi na tanin ts'an na nndëë nts'aa cüentahan. Ñ'en nan'ñeen na jnanhan ncüii ncüii tsonnangue, ncüii ncüii tsjan nn'an yo ncüii cüii nnon jñ'oon na conanein nn'an. Minnty-jee'han tonnon juu silla na manin' ts'iaan' nai-jon na m'aan Tyo'ts'on yo nguii Quitsman Chjo. Cüehan ndiaa quichi' na toncohan', ndo' ndueehan too' njon ntsqui tency'a. ¹⁰ Jndei jnan'xuaahan, jnduehan:

Nguii Tyo'ts'on cüenta jaa na vaquityen jon silla na manin' ts'iaan' yo nguii Quitsman Chjo,

xia'ntyi ntyja 'naanhan nan'xuan na n'man ñuan njanhan. ¹¹ Ndo' xi'jndio juu

silla'ñeen ventyjee' tsoñ'en ángeles, yo joo na conintque ndo' yo joo na nenque na cota'ndo'. Tsoñ'engan tyetangiohan tonnon juu silla'ñeen. Tque' ndö'quitahan tyuaa. Jnan't'maan'han Tyo'ts'on.

¹² Jnduehan:

Quindui cha'xjen na conduë.

Tsoñ'en na jndë tquen Tyo'ts'on quinduehan na taquintyja na ya its'aa jon.

Tsoñ'enhan quinan't'maan'hin nquii jon.

Tsoñ'enhan quitquenhan cüenta na taquintya na jnda' xquen jon.

Tsoñ'enhan quinduehan na ncya ya jon yo na cüit'maan'hin.

Tsoñ'enhan quinduehan na quitsiquinjonhan' nquii jon; mantyi tsoñ'enhan quitquenhan cüenta na nquii jon taquintya najndei conduihin.

Tyi'jon cjacüentyjee' na condui nan'min' cha'xjen na conduë.

Quindui cha'xjen na conduë.

Ndö' ro jñ'oon na jnduehan.

¹³ Ndo' ncüii nque na conintque'hin, taxee' jon nnön, tso jon:

—Joo nanmin' na cüehan ndiaa tonco na quichi'han', ¿Nin nn'anhin, ndo' yuu jon jnanhan?

¹⁴ Jo' t'a, tsjö nnon jon:

—Aa ja tyi'quintji ta, 'u' nchji'.

Ndo' tso jon nnön:

—Nanmin' nn'an na jn'man na jndui'han quityquii' juu navi' na t'manntychenhan'. Ng'e na vantyja n'onhan nquii Quitsman Chjo, jo' na jndë sintju' jonhan yo neon' jon. Mang'e jo' na cüehan ndiaa quichi' na ntju'han'. ¹⁵ Mang'e jo' m'anhin na tonnon juu silla manin' ts'iaan'ñeen na vequityen nquii Tyo'ts'on, naxuee ndo' natsjon cotye'ntjonhan nnon jon, tyquii' vats'on na m'aan jon, ndo' nquii jon na vequityen juu silla'ñeen, ninnquii'chen m'aan jon yohan na ivantyjee' jonhan. ¹⁶ Ndo' joo nan'ñeen tavijon jnda na nc'on nnda'han na nin'jndo'han oo na nin'cüehan ndaa, min tyi'xe'quindyiaa' ndo'cüjioon' nacjohan, min

na ntscohan'hin. ¹⁷ Ee nquii Quitsman Chjo na m'aan jon tonnon juu silla na manin' ts'iaan', ngüantyyee' jonhan cha'xjen ivantyyee' ts'an quinman, ngachu jon joohan naijon na m'aan tēnnon ndaa na nninnnyaahan' na cota'ndo'han, ndo' nquii Tyo'ts'on nngue' jon ndaa ndēehan.

8

Sello na jndē ntyque'

¹ Nquii Quitsman Chjo tyjee jon juu sello na jndē ntyque' na tē'tyen juu tson'ñeen. Ndo' juu xjen'ñeen tsoñ'en na m'an quiñoon'ndue, cha' na xoncüe hora tichen jndyuehan. ² Jndē jo' jnty'ia nnt'a nque ntyque' ángeles'ñeen na ventyjee'han na tonnon Tyo'ts'on, ty'onhan cüenta ntyque' ndu. ³ Ndo' mantyi tyjee' ncüiichen ángel. Tacüentyjee' jon na tonnon nnontyiu. Y'oon jon ncüii xiosu na jndēhan' yo s'on ijan. Ndo' juu jon jndye su ty'oon jon cüenta, na ntscō jonhan' nnon nnontyiu'ñeen na jndēhan' yo s'on ijan na minntyjee'han' na tonnon silla na manin' ts'iaan' na vequityen nquii Tyo'ts'on. Juu su'ñeen tijnt'ue ángel'ñeenhan' yo jñ'oon jndyue nn'an cüenta Tyo'ts'on na conan'neinhan nnon jon na yo joohan' itsit'maan' ángel'ñeen jon. ⁴ Ndo' na s'aa ángel'ñeen juu ts'ian'ñeen, ninnncüii tojnaan' tava tseonsu'ñeen yo jñ'oon na conan'nein nn'an cüentaa' Tyo'ts'on nnon jon. ⁵ Ndo' siquitoo' ángel'ñeen xiosu yo ñon na cov'a na ntyjohan' nnontyiu'ñeen. Jndē jo' tju' jonhan' xjen nnon tsonnanguechen, ndo' na nnda' tui, tic'uaa na co'man ntsuee, conduindui' choon' tsuee ndo' s'ii.

Ntyque' ndu na conan'cho ntyque' ángeles

⁶ Ndo' joo ntyque' ángeles'ñeen na chohan ntyque' ndu, jnan'jnda'han na ntja'hinhan'.

⁷ Juu ángel na vejndyee tja' jon ndu 'naan' jon, ndo' tua' tsan yo chon, tjon'han' yo neon', tycyaahan' nnon tsonnangue. Ndo' ncüii ncüii ndyuaa, quii' nt'an tsoñ'en na min, joo na vja ndye na nan'xuanhan', quii' nt'adhan' iscohan' ncüii cüiihan'. Ndo' ncüii ncüii na ndye ts'oon, iscohan' ncüiihan' ndo' majo'ntyi s'aahan' yo nin'tsoñ'en jndëe ndei.

⁸ Yajo' juu ángel na jndë ve, mantyi tja' jon ndu 'naan' jon. Ndo' ncüii na itsijonhan' tyo' t'man na jndë t'ahan' yo chon, tju' Tyo'ts'onhan' quii' ndaandue. Yajo' juu ndaandue'ñeen, xjen joo nin-vaañ'en quityquii'han' scüaquenhan' neon'han'.
⁹ Ndo' na nnda' tui, ncüii ncüii na ndye quioo' na m'an juu ndaandue, tue' ncüii o', ndo' mantyi ncüii ncüii na ndye nt'aandaa na min jo', sityuii'han' ncüii joohan'.

¹⁰ Ndo' juu ángel na jndë ndye, mantyi tja' jon ndu 'naan' jon, jo' jnan ncüii quixjuu t'man tsjö'ndue. Cov'ahan' cha'vijon ncüii sca t'man. Ndo' ncüii ncüii na ndye ndaa jndaa yo ténnon ndaa na ninvaa tsonnangue, tycyaa quixjuu'ñeen nacjoo' ncüii joohan'.
¹¹ Juu quixjuu'ñeen jndyuhan' Ndaa Ja. Ndo' yuu na tacyaa quixjuu'ñeen, ncüii cüii na ndye ndaatoo'ñeen scüaquenhan' na ja ncüiihan', ndo' joo nn'an na tijnt'uehan ndaa'ñeen, jndyehan tjë.

¹² Ndo' juu ángel na jndë nenque, tja' jon ndu 'naan' jon, ndo' juu ndo'cüjioon', quii' nt'an

na ndye tan'han', si'ndaa'han' ncüii tan' nnon-han', majo'ntyi s'aahan' yo chi' yo nin'ncjuu. S'aahan' na tyi'cüentyja na conan'xueehan'. Juu ndo'cüjioon', s'aahan' na cha'na nenque hora na ncüii ncüii xuee na tyi'cüixueehan', ndo' majo'ntyi chi', tyi'quixueehan' nenque hora natsjon.

¹³ Ndo' jndë jo' jnty'ia ncüii quichi na mantya o' xoncüe tontya na m'aan ndo'cüjioon' xjen na yajmin'. Jndei sixuaa o', itso juu:

—Manndyo na ntja' minndyechen ángeles ndu 'naanhan. Ndo' na nnda', ji vaa vi' jndyi ntquenon nn'an tsonnangue.

9

Ncüiichen ángel tja' jon ndu

¹ Ndo' juu ángel na jndë 'on tja' jon ndu 'naan' jon. Ndo' jnty'ia ncüii quixjuu na jnan tsjö'ndue na tyioohan' nnon tsonnangue. Ndo' nnon juu quixjuu'ñeen, tyincyaa Tyo'ts'on nt'ö v'aa cüentaa' ncüii tsë'tsjoon na tayuu ntycüii na njoonhan'. ² Siquinaan juu quixjuu'ñeen 'ndyo tsë'tsjoon'ñeen. Yajo' jndui' neonhan' cha'vijon ya na condui' neon ton' t'man. Ndo' jnaan' joo neon'ñeen, sijaanhan' tsjö'ndue na ndicüityincyoo' ndo'cüjioon'. ³ Ndo' quityquii' joo neon'ñeen jndye jndyi quintycaa ndyue' jnan'. Tcyaa o' nnon tsonnangue. Ty'on o' cüenta najndë o' na quint'a vi' o' nn'an cha'xjen cont'a quintjö na m'an nnon tsonnangue. ⁴ Ty'on o' cüenta ts'ian na xia'ntyi quint'a vi' o' joo nn'an na ta'nan tēquiñoon sello 'naan' Tyo'ts'on ndö'quitahan. Tyi'ntcúa' o' jndë na min nnon tsonnangue, min ntjon, min tsko

n'oon. ⁵ Mantyi t'ua ts'ian ndëë cho'ñeen na vanaan na quint'a o' na quiihan' nan'ñeen ncüii 'on chi'. Juu na ntquiihan' nan'ñeen, itsijonhan' juuhan' cha'vjon ya na ico' quitsjö ts'an. Majo' cho'ñeen tyi'cüanaan na nnan'cüje o' joo nan'ñeen.

⁶ Viochen xjen joo na 'on chi'ñeen, njnt'ue jndyi nn'an nchu ya nnt'ahan cha' na ncüjetohan, majo' tyi'je'quindiohan nchu vaa nnt'ahan. Nt'ue jndyi n'onhan na nin'cüjehan, majo' taje'quindëë ncüjehan.

⁷ Ndo' joo quintcaa'ñeen na jnty'ia, itsijonhan' joo o' cha'na quitso na m'an chenjanaan' o' na nc'o o' tyia'. Juu 'nan ñjon nquen o', sijonhan' joohan' cha'vjon corona na jndë yo s'on ijan, ndo' itsijonhan' ndëë o' cha'na ndëë nn'an. ⁸ Ndo' sonquen o' itsijonhan' cha'na sonquen nanntcu. Ndo' ndi'n'on o' itsijonhan' joohan' cha'na ndi'n'on lión. ⁹ Ndi'ndya o' të'han' yo ncjo ntuen. Ndo' c'uaa jndyi ntsquii o', cha'vjon na jndye jndyi carreta c'uaahan' xjen najndei conan'non quitso na contyja o'han' na co'o o' tyia'. ¹⁰ Ndo' n'aan joo quintcaa'ñeen, itsijonhan' joohan' cha'na n'aan quintjö. Ndo' ndaa x'ioon o' vje jndyihan'. Vaa najndei na nan'xuan quioo'ñeen na vanaan na nnt'a vi' o' nn'an ncüii 'on chi'. ¹¹ M'aan ncüii ángel na taquintyja na t'man conduihin na co'xen jon joo quintcaa'ñeen. Tsixuan jon na iquen jon cüenta juu tsë'tsjoon na tayuu ntycüii na njoonhan'. Xuee' ángel'ñeen, yo jñ'oon hebreo jndyu jon Abadón, majo' yo jñ'oon griego Apolión. Xuee' jon tsi'manhan' nguii na ntyja 'naan' juu cotsu nn'an.

¹² Jndë tenon juu navi' t'man na vejndyee, majo' ninm'aan ve nnon navi' t'man na xejnda

ngüentyja.

Angel na jndë yon tja' jon ndu

¹³ Ndo' juu ángel na jndë yon, tja' jon ndu 'naan' jon. Jndë jo' jndyi jndyee' ts'an. Jnanhan' tontyja nenque nqui juu nnontyiu'ñeen na jndëhan' yo s'on ijan na mintyjee'han' na tonnon Tyo'ts'on. ¹⁴ Juu ángel'ñeen na jndë yon na y'oon jon ndu'ñeen, itso tsan'ñeen nnon juu:

—Joo nenque ángeles na m'antyenhan tontyja jndaa t'man Eufrates, quitsiquindya'hin.

¹⁵ Ndo' juu ángel'ñeen, tatsiquinan' jon joo nenque ángeles'ñeen cha' ncüii ncüii na ndye nn'an na ninvaa nnon tsonnangue, nnan'cuee'han ncüii joo nan'ñeen. Jndë tijnda' na c'on chenjanaan' ángeles'ñeen na nnt'ahan ts'ian'ñeen juu horava', ndo' yo xueeva', ndo' yo chi'va', yo nin'chuva'.

¹⁶ Ndo' jndyi ntyja 'naan sondaro 'naanhan na tantjohan quitso, joo nan'ñeen jndë ve ciento minyonhan.

¹⁷ Ndo' quityquii' 'nan na tityincyoo' nnön, jnty'ia quitso'ñeen yo sondaro na tantjohan joo o'. Ndi'ndya nan'ñeen cüe ncjo na ivañoon'han'hin na tyi'ntc'ehan. Chu ncjo'ñeen colo chon ve, yo colo su cha'na colo tsjö' jacinto yo colo ijan cha'na sofre. Ndo' quitso'ñeen, nquen o' itsijonhan' joohan' cha'na nquen líón. Quii' jndyue o' condui' chon yo neon yo sofre. ¹⁸ Ntyja 'naan joo ndye nnon navi'ñeen na jndui' quii' jndyue quitso'ñeen, chon yo neon yo sofre, jo' ncüii ncüii na ndye nn'an na ninvaa nnon tsonnangue, tjë ncüii joo nan'ñeen. ¹⁹ Juu najndei na nan'xuan quitso'ñeen na nnan'cüje o' nn'an, m'aanhan' quii' jndyue o'

yo n'aan o'. Ee tontyja na tantycüi n'aan o', jo' ntyjo nquen quindu. Yo joohan' cont'a o' natë' nn'an.

²⁰ Majo' joo nn'an na jnty'iihan' na tatjēhan yo navi'ñeen, ta'nan ntcüe' n'onhan. Min tatecüentyjee'han na conan't'maan'han 'nan na tonan'ya nquehan. Ninvito conan't'maan'han yotyia yo 'nan na jndēhan' yo s'on ijan, s'on xuee, s'on ve, ntjō', yo nin'ts'oon. Nan'min' na conan't'maan'han ndiquijnty'iahan' min ndiquindyehan', min na ndicondyi'han'. ²¹ Majo' min na nnda', ta'nan ntcüe' n'on nan'ñeen na conan'cüjehan ntyjehan. Min ta'nan jnty'ehan ts'ian quindua' na cont'ahan, min juu na m'anhin yo nn'an na ve' ndö' ro, min na conty'ueehan.

10

Ángel na y'oon tson chjo na tēntcüiihan'

¹ Jndē jo' jnty'ia ncüiichen ángel na t'man jndyi conduihin. Jnan jon quiñoon'ndue. Ninvaahin ndyii' jon chincyu. Xquen jon ntyjo nduii' quit-sujn'an cha'vjon tjan na ñjon xquen ts'an. Xuee nnon jon cha'xjen naxuee ndo'cüjioon', ndo' ng'lee jon itsijonhan' joohan' cha'vjon colo tsachon na toncohan'. ² Ndo' ncüi nt'ö jon, ndyii' ncüi tson chjo na jndē sinueen' jonhan'. X'ee jon ntyjaya tco' jonhan' nnon ndaandue, ndo' x'ee jon ntyjatymaan', juuhan' tco' jonhan' tyuaa tcüi. ³ Jndei sixuaa jon cha'na itsixuaa líón. Ndo' vi na jndē sixuaa jon, yajo' joo ntyque' ntsuee, tic'uaa co'manhan'. ⁴ Ndo' vi na jndē na t'man joo ntyque'

ntsuee'ñeen, sijnt'a na ncüji juu jñ'oon na jnduehan, majo' tic'uaa ncüichen jndye na jndyi na jnanhan' quiñoon'ndue. Itsohan':

—Joo jñ'oon na jndyi' na jnan'nein joo ntyque' ntsuee'ñeen, min tyi'ntsi'manhan', min tyi'ncüji'han'.

⁵ Ndo' juu ángel'ñeen na jnty'ia na minntyjee' ncüii x'ee jon nnon ndaandue ndo' ncüichenhan' nnon tyuaa tcüi, sue jon nt'ö jon ntyjaya toquiñoon'ndue. ⁶ Tji' jon xuee' nquii Tyo'ts'on na tayuu ntycüii m'aan jon na tquen jon quiñoon'ndue yo tsonnangue yo tsoñ'en na min nnonhan', yo ndaandue yo tsoñ'en na min jo'. Ndö jñ'oon na tso jon:

—Taxe'cüendoo'ntyichen Tyo'ts'on. ⁷ Ee ya na ngüentyja xjen na juu ángel na jndë ntyque' ncüja' jon ndu 'naan' jon, yajo' ntsiquindëhan' juu jñ'oon na ntyjii Tyo'ts'on, cha'xjen joo jñ'oon na siquindyii jon nn'an na totye'ntjonhan nnon jon na toninnacyahan jñ'oon' jon ntyja nchu vaa na itsijnda' jon na nguaa.

⁸ Jndë jo' jndyi nnt'a jndyee' nquii jon na c'uaahan' toquiñoon'ndue. Tso jon nnön:

—Cja', cacyon' juu tson chjo na minnueen'han' na ndyii'han' nt'ö juu ángel'ñeen na minntyjee' jon nnon ndaandue yo nnon tyuaa tcüi.

⁹ Ndo' tyjentyj'a nnon juu ángel'ñeen. Tsjö nnon jon na nninnacyaa jon tson chjo'ñeen nnön. Yajo' tso jon nnön:

—Cyon' cüentahan' ndo' cüa'han', nts'aahan' na chi quii' ndyo', majo' ndëcyaa nts'aahan' na ja quitson quii' tsia'.

Ndö' jñ'oon na tso jon nnön.

¹⁰ Ndo' ty'ön cüenta juu tson chjo'ñeen na ndyii'han' nt'ö juu ángel'ñeen, ndo' vi na jndë tcü'ahan', s'aahan' na chi quii' 'ndyö, majo' ndëcya s'aahan' na ja quitson quii' tsia. ¹¹ Ndo' jndyi na icanhan' na quitsinën nnt'a jñ'oon na itsiquindyi Tyo'ts'on ntyja nchu vaa ngenon nn'an na ninvaa tsonnangue. Quitsinën ntyja 'naan jndye nnon gobiernon na m'an nn'an ndo' jndye nnon jñ'oon na conan'neinhan, ndo' ntyja 'naan jndye nn'an na conditquehan ndëë nan'ñeen.

11

Ve ts'an na tji' jndyoyu ntyja 'naan' Tyo'ts'on

¹ Ndo' ty'ön cüenta ncüii ts'oon. Ts'iaan' na covijnt'uehan' na icüji' ts'an xjen 'nan. Ndo' jndyi na cjö cüji' xjen juu vats'on cüentaa' Tyo'ts'on yo nnontyiu 'naan'han'. Ndo' mantyi na quits'a cüenta nchu xjen jndye nn'an na conan't'maan'han jon jo'. ² Ndo' viochen xjen na macüji' ja xjen juu vats'on'ñeen, tyí'ncüji' ja xjen toch'een'han', ee jndë tyincyaa Tyo'ts'on na joo nn'an na chito nn'an judíos conduihan, vanaan na ngondyi'han juu tsjoon'ñeen venn'an vantjo' ve chi. Ndo' na ntquenhan xjen 'naanhan juu tsjoon'ñeen, tsjoon na ji'ua cüentaa' nquii Tyo'ts'on ³ Ndo' tso jon na nc'ua jon ts'ian ndëë ve ts'an na ntji' jndyoyuhan ntyja 'naan' jon ncüii min vantjo' ve ciento vantjo' ndyenn'an xuee. Nan'ñeen ntcüehan ndiaa nton na të.

⁴ Ve joo nan'ñeen ninnquii'chen m'anhan na tonnon Tyo'ts'on. Conduihan ve ts'oon olivo ndo'

yo ve ncjo na ntyjo chon na minntyjee'han' ton-non nquii jon na iquen jon xjen ninvaa tson-nangue. ⁵ Ndo' xe na aa m'aan nin juu na nin'quits'aa natë' ve joo nan'ñeen, yajo' nndui' chon jndyuehan na ntscohan' ts'an na jndoo'han. Mannda' ro vaa na ntscuee'han' minninchen ts'an na ntsichon juu na nts'aa juu natë'han. ⁶ Joo nanmin' viochen xjen na conincyahan jñ'oon' Tyo'ts'on, vaa najndei na conduihan na ngitë'han tsjö'ndue na tyi'ngua'. Ndo' mantyi vaa na-jndëhan na juu ndaatioo ngüequen neon'han'. Ndo' min'cya ro xjen na nt'ue n'onhan, nndëë nnan'quioohan mincya ro nnon navi' nacjo nn'an tsonnangue.

⁷ Vi jndë jndë joo ts'ian na t'ua Tyo'ts'on ndëëhan na cotji' jndyoyuhan, yajo' juu quioo'jndyi t'man na m'aan o' tsë'tsjoon na tayuu ntycüii na njoonhan', nndui' o' jo', ntsiquita' o' tyia' yo ve joo nan'ñeen. Ndo' ngüantjon o' joohan ndo' ntscüje o' nan'ñeen. ⁸ Ndo' si'ts'o 'naanhan ngüendyuaatohan' nata quii' tsjoon t'man naijon na t'ion nn'an ta Jesucristo tsonjn'aan. Nquii jon conduihin na itye'ntjon jon joo ve nan'ñeen. Yo jñ'oon na tyi'quitso nquii'han' itsiquijndyuhan' juu tsjoon'ñeen Sodoma ndo' Egipto. ⁹ Ndo' si'ts'o 'naan ve nan'ñeen, ndye xuee xoncüe ngüendyuaahan' quii' tsjoon'ñeen. Ndo' nque nn'an tsonnangue na ncüii cüii tsjan condui, ndo' nn'an na ncüii cüii nnon tmaan' na nan'xuan, ndo' nn'an na ncüii cüii nnon jñ'oon na conan'nein yo nin'nn'an na ncüii cüii tyuaa, ve' na njnty'iatohan si'ts'o 'naan nan'ñeen, min tyi'je'ncyahan na nganty'iu nan'ñeen. ¹⁰ Ndo'

nque nn'an tsonnangue nc'onhan na nein jndyihan na jndë iscüje quioo' t'man'ñeen ve nan'ñeen. Nnan't'maan'han ndo' nnt'ahan naya ntyjehan ng'e conduehan na ve joo nan'ñeen na tyincyahan jñ'oon' Tyo'ts'on, t'man vaa na tonan'cüetë'han nn'an tsonnangue.

¹¹ Majo' vi na jndë ndye xuee xoncüe na minndyuaato si'ts'o 'naan nan'ñeen, ndo' s'aa Tyo'ts'on na tja nnda'hin jndyee na tyincyaaahan' na tando' xcohan. Ndo' quintyjachen sacüentyjee'han. Ndo' tsoñ'en nn'an na jnty'ia na tui na nnda', tyue jndyihan. ¹² Ndo' joo ve nan'ñeen jndyehan ncüii jndye na jndei tic'uaahan' tondye quiñoon'ndue, itsohan':

—Quindyovaho' ntjoohin.

Ndo' joo nn'an na vjehan nan'ñeen, viochen xjen na cojnty'iahan, teva ntcüe' nan'ñeen quiñoon'ndue quii' chincyu. ¹³ Ndo' majuuto xjen'ñeen, jndei jndyi s'ii, ndo' ncüii cüii na nqui nt'aa nn'an na minntyjee'han' quii' tsjoon'ñeen, tyuii'ñ'en ncüiihan'. Ndo' nn'an na m'an juu tsjoon'ñeen, tjë ntyque' minhan. Ndo' nn'an na jnty'ihan', tyue jndyihan. Ta'han na ntcüii'han nquii Tyo'ts'on na m'aan quiñoon'ndue.

¹⁴ Juu navi' t'man na jndë ve, jndë tenonhan'. Majo' cje ro ngüentyja navi' t'man na jndë ndye.

Tja' ndu na jndë ntyque'

¹⁵ Ndo' juu ángel na jndë ntyque', tja' jon ndu 'naan' jon. Yajo' quityquii' quiñoon'ndue jndei tic'uaa na condinein. Conduehan:
Ndyu na toxen'chen,

nque nn'an na ncüii cüii tsonnangue totoxenhan
ntyjehan.

Naneinhin nguii Tyo'ts'on na conan't'mán',
yo nguii Cristo na conduihin ntyja 'naan' jon,
joohan ncy'onhan cüenta juu ts'ian'ñeen.

Ndo' nguii Cristo tyi'jon quintycüii na itye'ntjon
jon tsoñ'en. ¹⁶ Yajo' joo ntcyu ncho' nenque
nn'an na conintque na minndyuaahan silla
na manin' ts'iaan' na tonnon Tyo'ts'on,
tyetangiohan, ndo' tque' ndo'quitahan
nnon tyuaa, ndo' mantyi tonan't'maan'han
Tyo'ts'on. ¹⁷ Jnduehan:

'U' ta Tyo'ts'on na tsoñ'en najndei na matsixuan',

'U' m'an' na toxen'chen ndo' m'an' nanein,

'U' ntyja 'naan' juu najndei na matsixuan'.

Jo' jndë tye' na matye'ntjon'.

Ncya ya 'u' na nnda' vaa.

¹⁸ Nn'an tsonnangue tonan'vjehan 'u',
majo' jndë tentyja xjen na ntsiv'i'han,
ndo' na ntco'xen' nn'an na jndë tjë nchu vaa na
tonan'tjahan nnon'.

Ndo' mantyi nque nn'an na totyentjonhan nnon'
na toninnacyahan jñ'oon 'nan' ntyja nchu
vaa 'nan na nguaa, ndyion'han.

Joohan yo nque nn'an na maquen'han cüenta' na
conan't'maan'han xue',

nque nn'an na tyi'tque ndo' mantyi joo nn'an na
jndë tque,

yo manin' joo nn'an na conan'ndaa'hin nn'an na
ninvaa tsonnangue,

nanein jndë tentyja xjen na ntsityui'han.

¹⁹ Yajo' juu vats'on cüentaa' Tyo'ts'on na
m'aanhan' quiñoon'ndue jnaanhan', ndo'

quityquii'han' tityincyoo' juu iston na ji'ua tsixuanhan'. Jñ'oon na sijnda' jon na tyi'je'quitscüe'jndyo jonhan', jo' vavehan'. Yajo' tota' ntsuee chon ndo' to'manhan'. S'ii tyuaa ndo' tycyaa tsan tman.

12

Juu tsanscu yo quitsoontyia colo ve

¹ Yajo' quii' tsjö'ndue tityincyoo' ncüii jn'aan t'man na s'aahan' na vacue na m'aan' n'on nn'an. Jnty'ia ncüii tsanscu, cüe ndo'cüjioon'hin, cha'vijon na cüe ts'an ndiaa. Minntyjee' juu nacjoo' chi' ndo' corona na ñjon xquen juu chu' ncho've ncjuuhan'. ² Ndo' ñjon jnda juu. Ta' juu na itsixuaa juu na iquiihan'hin na mavaa xjen na ntsingui juu. ³ Ndo' quen' cüenta, juu xjen'ñeen tityincyoo' ncüiichen jn'aan t'man tsjö'ndue. Mantyi jnty'ia ncüii quitsoontyia na t'man o' ndo' ve o' cha' colo chon. Vaa ntyque' xquen o' ndo' nqui ndi'ndyee' o'. Ndo' ncüii cüii na ntyque' xquen o' ñjon corona. ⁴ Ya na tuein' o' ts'aan o' tsjö'ndue, ncüii cüii na ndye ncjuu na m'an jo', ncüii quixjuu'ñeen tatyjohan', ndo' tju' o' joohan' tyuaa. Jndë jo' juu quitsoontyia'ñeen, tacüentyjee' o' na tonnon tsanscu'ñeen na mavaa xjen na ntsingui juu, cha' vi na jndë tui jnda juu, maquintyjachen ntquii o' juu yujnt'a'ñeen. ⁵ Ndo' juu tsanscu'ñeen, yujnt'a na singui juu, yus'ahin. Juu yujnt'a'ñeen, tsixuan jon na quitye'ntjon jon nn'an ncüii cüii tsonnangue yo jñ'oon najndei'han', cha'vijon na y'oon jon tsonjnt'ei xjo. Majo' nquii Tyo'ts'on tji' jon juu yujnt'a'ñeen nt'ö tsanscu'ñeen. Tay'oon jonhin najjon na vaa silla na manin' ts'iaan' 'naan'

jon. ⁶ Ndo' juu tsanscu'ñeen, jnannon jon ncüii joo na tojndëë naijon na jndë sijnda' Tyo'ts'on na ntjohin. Jo' m'an nn'an na ntixee'han jon ncüii min vantjo' ve ciento vantjo' ndyenn'an xuee.

⁷ Ndë jo' tye' tyia' tsjö'ndue. Nquii Miguel yo ángeles 'naan' jon jnt'ahan tyia' yo juu quitsoon-tyia'ñeen. Ndo' mantyi juu quitsoontyia'ñeen yo ángeles na ico'xen juu, jnan'chonhan, jnt'ahan tyia' yo nquii Miguel yo ángeles 'naan' jon. ⁸ Majo' juu quitsoon'ñeen yo ángeles 'naan' juu, ta'nan jndë s'aa juu, min tajndëë na ntjontyichenhin tsjö'ndue yo ángeles'ñeen. ⁹ Ndo' tji'han juu jo', jnan'quioohanhin nnon tsonnanguechen. Mantyi jnan'cyaahan ntyje yotyia juu. Xjen na tye' tsoñ'en, itsiquijndyuhan'hin quitsu tque, yutyia ndo' Satanás. Itsivi'nn'an juu nn'an na ninvaa tsonnangue.

¹⁰ Jndë jo' jndyi na jndei tic'uaa na conan'nein nn'an na m'an quiñoon'ndue. Ninncüii tjon' jndyeehan, jnduehan: Nquii Tyo'ts'on cüenta jaa, nanein jndë siquindë jon na itsin'man jon ñuan njanhan quii' najndei na totsixuan juu yutyia tque. Na s'aa jon na nnda', itsi'manhan' juu najndei na conduihin yo nin'ntyja na ityentjon jon, yo juu na conduihin Cristo. Ee nquehan jndë tji'han juu yutyia tque. Majuu juu naxuee ndo' natsjon na tots'aa juu ts'ian toninncyaa juu jnan ntyjëëhë na tonnon Tyo'ts'on. ¹¹ Joo nn'an cüentaa' jon jndë tantjonhan juu yutyia yo ntyja 'naan' neonon' nquii Quitsman Chjo na tovyntyja n'onhan jon, ndo' mantyi yo jñ'oon na totji' jndyoyuhan ndëë nn'an nchu vaa na s'aa Tyo'ts'on yo joohan. Tom'anhan na tanin ngiohan min na jnan'cüje

nn'anhin. ¹² Mang'e na nnda', tsoñ'enho' na m'anho' quiñoon'ndue, c'onho' na neinho'. Majo' 'o', nn'an na m'anho' nnon tsonnangue, yo 'o' na m'anho' ndaandue, nty'ia jndyiho' ee juu yutyia jndë isquioohan'hin na m'anho'. V'ii jndyi juu ng'e nchjii ya juu na jndë tichjo xuee ntyja 'naan' juu.

¹³ Ndo' juu quitsoontyia'ñeen, vi na jndë jndyiaa' juu na tjue'hanhin nnon tsonnangue, yajo' tantyja juu toxen' juu tsanscu'ñeen na singui jon yujnt'a na yus'a. ¹⁴ Majo' tyincyaa Tyo'ts'on ve ntsquii quichi t'man nnon juu tsanscu'ñeen cha' nndëë nnanva jon na nnannon jon juu quitsu tque'ñeen. Yajo' juu tsanscu'ñeen, tja jon ncüii joo ndyuaa naijon ta'nan nn'an c'oon naijon na ndiquindëë na nts'aa quitsu tque'ñeen natë'hin. Jo' ntixee' Tyo'ts'on jon ndye chu xoncüe. ¹⁵ Ndo' juu quitsu tque'ñeen, s'aa juu na jndui' ndaa jndye jndyi 'ndyo juu na tantyjahan' toxen' juu tsanscu'ñeen. S'aahan' cha'vjon ncüii jndaahan' cha' ntyja 'naan'han' ngavja tsanscu'ñeen. ¹⁶ Majo' nquii tyuaa tejndeihan' juu tsanscu'ñeen na sinueen'han' 'ndyohan', na t'uhan' jndaa'ñeen na jndui'han' 'ndyo juu quitsoontyia'ñeen ¹⁷ Mang'e na nnda', juu quitsoontyia'ñeen, tyionhan' na quindyia ntyjii juu ntyja 'naan' nquii tsanscu'ñeen. Jndë jo' tja juu, tēquits'aa juu tyia' nacjo tsoñ'en nn'an na conduihan tsjan 'naan' tsanscu'ñeen na conan'quindëhan jñ'oon na tquen Tyo'ts'on na ico'xenhan', ndo' na contjotyenhan ntyja 'naan' jñ'oon na toninncyaa Jesús.

13

¹ Yajo' juu quitsoontyia'ñeen tacüentyjee' juu 'ndyo ndaandue. Ndo' jnty'ia quityquii' ndaandue, jo' vandui' ncüii quioo'jndyi t'man. Min nqui ndi'ndyee' o' yo ntyque' xquen o'. Ndo' ncüii cüii tsi'jndyee' o' ñjon ncüii corona. Ndo' cjoo' ncüii cüii xquen o', jndë jndui jñ'oon tsan' na itscüejnaan'han' nquii Tyo'ts'on.

Ve quioo'jndyi t'man na jndui' quii' ndaandue

² Juu quioo'jndyi t'man'ñeen na jnty'ia, itsijonhan' juu o' cha'vjon ncüii quitsian ntji. Majo' ng'ee o' cha'vjon ng'ee oso, ndo' 'ndyo o' cha'vjon 'ndyo líón. Ndo' juu quitsoontyia'ñeen, tyincyaa juu juu najndei na tsixuan juu nnon quioo'jndyi t'man'ñeen. Mantyi tyincyaa juu na ngüaquityen o' juu silla na manin' ts'iaan' 'naan' juu, ndo' yo nin'juu na t'man conduihin na co'xen juu.

³ Ncüii xquen juu quioo'jndyi t'man'ñeen, mioon jndyi tquee'han' ata mavaa xjen na ngue'han', s'aahan' na tyi'je'cüiyahan'. Majo' jndë ntyjaa' najon na mioon tquee' xquen juu o'. Ndo' tsoñ'en nn'an na ninvaa tsonnangue, vacue tom'aan' n'onhan ntyja 'naan' na mioon jndyi na tquee' juu cho'ñeen, majo' ta'nan tue' o'. Ndo' tèvee' jndyi ngio nan'ñeen, ndo' tonan'jonhan yo juu quioo'jndyi t'man'ñeen.

⁴ Ndo' juu quitsoontyia'ñeen, tonan't'maan' nn'anhin na cha'vjon nquii Tyo'ts'onhin na ngiohan ng'e na jndë tyincyaa juu juu najndei na tsixuan juu nnon juu quioo' jndyi'ñeen. Mantyi tonan't'maan'han juu quioo'ñeen. Tonduehan ndëe ntyjehan na tanin juu na itsijonhan' na t'man conduihin cha'xjen

nquii quioo'jndyi t'man. Tanin juu na nndëë ntsuehin nacjoo' o'.

⁵ Manti jnty'ii Tyo'ts'on na vanaan na quitsinin o' jñ'oon tsan' nacjoo' nquii jon yo jñ'oon na icüji' s'a nquii o'. Ndo' jndaa' o' na quits'aa o' nin 'nan na nin'quits'aa juu ncüii venn'an vantjo' ve chi'. ⁶ Ndo' juu quioo'jndyi'ñeen, ta' juu na itsinin juu jñ'oon ji vaa nacjoo' nquii Tyo'ts'on ndo' nacjoo' xuee' jon yo nacjoo' quiñoon'ndue naijon na m'aan jon yo nin'tsoñ'en joo na m'an jo'. ⁷ Ndo' manti jndaa' o' na vanaan na quits'aa juu tyia' nacjo nn'an na conduihan cüentaa' Tyo'ts'on ndo' na ngüantjon o' joohan. Ndo' manti jndaa' o' na co'xen juu ncüii ncüii tmaan' tsjan nn'an tsonnangue, yo ncüii cüii nnon nn'an na m'an ncüii ncüii ndyuaa yo ncüii cüii tmaan' nn'an na mañoon jñ'oon na conan'nein ndo' yo nn'an na ncüii cüii tsonnangue. ⁸ Tsoñ'en nn'an tsonnangue na tyi'quinan'xuanhan cüentaa' Tyo'ts'on, nnan't'maan'han juu quioo'jndyi t'man'ñeen na cha'vijo nquii Tyo'ts'onhin na ngiohan. Manque nn'an na tajndui ngueehan nnon tson 'naan' juu Quitsman Chjo na jnan'cuee' nn'an. Ee ntyjantyi xjen na tquen Tyo'ts'on tsoñ'en, vaa tson na jndui nguee nn'an na nan'xuanhan na tyi'quintycüii na cota'ndo'han.

⁹ Minninchen ts'an na nin'cüaa' ts'on juu, cüa, quindyii juu jñ'oonvahn: ¹⁰ Ncüii cüii ts'an na tijnda' na quit'uiivi'han'hin, majnda' na nndui na nnda', ndo' ncüii cüii ts'an na tijnda' na ngue' yo xjo, mayo xjo ngue' juu. Mang'e na nnda' vaa na itsiquindyii juu jñ'oonva', joo nn'an na conduihan cüentaa' Tyo'ts'on, icanhan' na quinan'quii

n'onhan navi' na ngoquenonhan ndo' yo na xoncüee' n'onhan cantyjatyen n'onhan jon.

Quioo'jndyi t'man na jndui' o' quii' tyuaa

¹¹ Jndë jo' jnty'ia ncüiichen quioo'jndyi t'man na vandui' o' quii' tyuaa. Juu quioo'ñeen ntyjo ve ndi'ndyee' o' cha'na ndi'ndyee' ncüii quits-man chjo. Majo' sinin o' cha'na itsinin nquii juu quitsoontyia. ¹² Tsoñ'en najndei na totsix-uan juu quioo'jndyi t'man na vejndyee, majuun-tyihan' tsixuan juu o' na m'aan juu ntyja 'naan' quioo'jndyi tque t'man'ñeen. Yo najndei'han' its'aa o' na joo nn'an na ninvaa tsonnangue na quinan't'maan'han juu quioo'jndyi tque, majuu quioo'ñeen na mioon jndyi tquee' xquen na jndë jn'man ntcüe'. ¹³ Ndo' jndye jndyi nnon ts'ian t'man na tots'aa o' na tyi'je'quindëe nduihan' yo najndei nquii ts'an. Mantyi yo jn'aan t'man na tots'aahan' na vacue tom'aan' n'on nn'an. Ata s'aa o' na jnty'ia nn'an na jnan chon tsjö'ndue, tyioohan' tyuaa. ¹⁴ Ndo' ng'e ntyja 'naan joo ts'ian t'man'ñeen na tots'aa o' na tonnon juu quioo'jndyi t'man na vejndyee, jo' totsivi'nn'an o' joo nn'an tsonnangue. Mantyi t'ua o' ts'ian na quinan'ya nn'an ncüii 'ndyonnon juu quioo'jndyi tque t'man'ñeen na quinan't'maan' nn'ahan' na cha'vijon conduihan' nquii Tyo'ts'on. Majuun-tyi quioo' na mioon jndyi tquee' xquen yo xjo, majo' ninvaa vando' juu. ¹⁵ Ndo' vi na jndë jnan'ya nn'an juu 'ndyonnon quioo'jndyi tque t'man'ñeen, juu quioo'jndyi na jndë ve jndaa' o' najndei o' cha' nninnacyaa o' na ndëe ncüjahan' jndye ndo' na ntsininhan'. Ndo' minninen

ts'an na tyi'nin'quitsit'maan' juu 'ndyonnon juu quioo'jndyi tque t'man'ñeen, its'aa juu quioo' jndyi na jndë ve na cue' tsan'ñeen. ¹⁶ Ndo' mantyi tyincyaaahan' na tsixuan o' na yo naijndei'han' ncüii cüii ts'an quiñoon jn'aan nt'ö juu ntyjaya oo tsö'sta juu. Tanin min xe na aa ts'an tyi'tquehin oo min na aa jndë tquehin. Tanin min na aa tyahin oo min na aa jñen'hin. Tanin min xe na aa ts'an na ityentjontyen juu nnon patrón, oo min xe na aa nguü patrón. ¹⁷ Ndo' minnichen ts'an na tyi'coñoon jn'aan'ñeenhin, je'quindëë ntsi-jnda juu oo na njndëë juu 'nan. Juu jn'aan'ñeen tsi'manhan' xuee' juu quioo'jndyi tque t'man oo juu número na tsixuan xuee' o'. ¹⁸ Juu jñ'oonva icanhan' na c'oon ts'an na jnda' xquen juu. Ncüii cüii ts'an na ivaa' ts'on juu, cüji' juu cüenta ntyja 'naan' juu número na tsixuan juu quioo'jndyi'ñeen, ee tsi'manhan' xuee' ncüii ts'an. Juu número 'naan' tsan'ñeen ndö vaahan', yon ciento vantjo' ndyenn'an vantjo' yon.

14

Alabanza xco na cota minchen nn'an

¹ Jndë jo' jnty'ia nnon tyo' Sión, jo' ventyjee' juu Quitsman Chjo. Yo nguü jon tojnaan' m'an ncüii tmaan' nn'an na jndye jndyihan. Tuee' número joo nan'ñeen ncüii ciento min vantjo' venn'an vantjo' nenque minhan. Quitahan, jo' jndë jndui xuee' nguü jon yo xuee' Tye jon. ² Ndo' tondye quiñoon'ndue jndyi na tic'uaa. Juuhan' sijonhan' cha'vijon na coquioo jndaa t'man ndo' cha'vijon na jndei co'man ntsuee. Juu jndye'ñeen na jndyi, sijonhan' juuhan' cha'na na cotja' nn'an jndye

jndyi arpa. ³ Joo nan'ñeen minntyjee'han na ton-non juu silla na manin' ts'iaan' na vaquityen nquii Tyo'ts'on yo na tondëë nenque na cota'ndo'ñeen yo joo na conditque. Cotahan ncüii alabanza xco. Ndo' xia'ntyi nque joo nn'an na ncüii ciento min vantjo' venn'an vantjo' nenque min na si-jnda Tyo'ts'onhan quityquii' nt'an nn'an tson-nangue, joohan vanaan na nnan'jn'aanhan juu alabanza'ñeen, tanin ncüiichen ts'an. ⁴ Joo nan-min' nn'an na tyi'conan'ndaa'hin na nc'onhan yo nanntcu na ve' ndö' ro, tota'ntyjee' nquehan cha' nan'xuanhan ñuan nquii' na tonnon Tyo'ts'on. Co'onan'jonhan yo nquii jon na conduihin Quitsman Chjo minyuuchen na vja jon. Sijnda Tyo'ts'on nan'ñeen quii' nt'an nn'an ndo' tquen jonhan na conduihan nn'an navejndyee cüentaa' nquii jon yo cüentaa' juu Quitsman Chjo. ⁵ Nan'ñeen taca-nan'neinhan jñ'oon quinto. Ndo' min'ncüii nnon taconan'tjahan nnon Tyo'ts'on.

Jñ'oon na coninncyá ndye ángeles

⁶ Jndë jo' jnty'ia ncüiichen ángel. Mantya jon na tondye. Y'oon jon juu jñ'oon naya na tyi'quintycüii na m'anhan' na nquii Tyo'ts'on si-jnda' jonhan' vitjachen na tquen jon tsoñ'en. In-cyaa ángel'ñeehan' ndëë nn'an tsonnangue, man-tyi ndëë joo nn'an na ncüii cüii tsonnangue, yo joo nn'an na xi'jndui' nnon tsjan, ndo' yo joo nn'an ncüii cüii nnon jñ'oon na conan'neinhan. ⁷ Jndei sinin jon, itso jon:

—Xia'ntyi nquii Tyo'ts'on cüinjonhin ngioho'. Quinan't'maan'ho'hin, ee jndë tentya xjen na ntco'xen jon nn'an ntyja 'naan' na conan'tjahan

nnon jon. Quinan't'maan'ho'hin na nquii jon na tquen ntjö'ndue yo tsonnanngue yo ndaandue yo nin'ncüii cüii joo naijon na m'aan tëndëë ndaa.

⁸ Ndo' ncüiichen ángel, tsan na jndë ve, tantiya jon toxen' juu ángel'ñeen. Tso jon:

—Tsjoon t'man Babilonia, jndë tyuii', jndë tyuii'han'. Ntyja 'naan joo natyia na cont'a nn'an juu tsjoon'ñeen, jndë conan'ndaa'han nn'an na ninvaa tsonnangue. Juu natyia'ñeen tsijonhan' juuhan' cha'vijon vinon na totsc'u jon nn'an na si'ndaa'han'hin, s'aahan' joohan cha'vijon na quindyehan.

⁹ Jndë jo' ncüiichen ángel na jndë ndye, tentya jon na nquen' ve joo ángel'ñeen. Jndei sinin jon, tso jon:

—Minninchen ts'an na ntsit'maan' juu quioo'jndyi tque yo 'ndyonnon o', vi'jndyi ngenon tsan'ñeen. Ndo' majo'ntyí ngenon juu ts'an na ninncyaa na nñoon jn'aan tsö'sta juu oo nt'ö juu ntyja 'naan' juu quioo'ñeen. ¹⁰ Ee xe na aa nñoon jn'aanhin, majnda' na nt'uiityen Tyo'ts'onhan, na juuhan' ji vaa tsixuanhan'. Juu na itsiv'ii matyen jonhan, itsijonhan' juuhan' cha'vijon vinon nquii' na ntsiquitoo' jon vaso yohan' na ntsc'u jonhan' joo nan'ñeen. T'man jndyi navi' na ngenon nan'ñeen na ntcohin quii' chon yo sufre tondëë ángeles cüentaa' jon na ji'ua nan'xuanhan ndo' mantyi na tonnon nquii Quitsman Chjo.

¹¹ Quii' chon na ñjon nan'ñeen na cojnty'iahan navi', ninvito cotsava neonhan'. Min naxuee ndo' min natsjon, tyi'je'ncyaaahan' na nta'jndyeehan chjo, jnaan' na tonan't'maan'han juu quioo' jndyi tque'ñeen yo 'ndyonnon o', joohan ndo' mantyi

minninchen ts'an na nñoon jn'aan xuee' quioo' jndyi'ñeenhin.

Ndö' vaa jñ'oon na tso nquii ángel'ñeen.

¹² Mang'e na nnda' vaa, joo nn'an na conduihan cüentaa' Tyo'ts'on, icanhan' na quita'nguee'han jñ'oon na iquen jon na ico'xenhan', ndo' quintjo-tyenhan ntyja 'naan' na vantyja n'onhan Jesús, ndo' yo na t'man n'onhan, quinan'quii n'onhan navi' na coquenonhan.

¹³ Ndo' jndyi ja ncüii jndye na jnanhan' to-quiñoon'ndue, itsohan' nnön:

—Ndö ro jñ'oon cüji': “Nanein na tonnonchen, joo nn'an na m'anhan ntyja 'naan' ta Jesucristo xjen na ncüjehan, ityio Tyo'ts'on jn'aan nan'ñeen.”

Ndo' nquii Espíritu Santo sintcüe' jon jñ'oon. Itso jon: Mayuu' nnda' ee nta'jndyeehan quiñoon'ndue ng'e na tonan'chonhan quityquii' joo ts'ian na i'ua Tyo'ts'on ndëehan. Min tyi'co'tsuu' ts'on jon nchu vaa na totyentjonhan nnon jon.

Cont'a ángeles cha'na ts'an na ityjee juu ntjon na jndë tue'

¹⁴ Jndë jo' jnty'ia ndo' na tonnön tityincyoo' ncüii chincyu quichi'. Nacjoo'han' vequityen ncüii cha'vijen ts'an. Xquen jon ñjon ncüii corona na jndëhan' yo s'on ijan ndo' nt'ö jon ndyii' ncüii xjo quix'en na tē 'ndyohan'. ¹⁵ Jndë jo' quii' vats'on quiñoon'ndue naijon na m'aan Tyo'ts'on, jo' jndui' ncüiichen ángel. Juu ángel'ñeen jndei sixuaa juu nnon nquii jon na vequityen nacjoo' chincyu'ñeen. Itso juu:

—Cüa je', cju' xjo quix'en 'nan'. Quityje' ntjon-min', ee jndë tentyja xjen na nt'uuihan' nque nn'an tsonnangue tsojnaan' na conan'tjahan. Itsijonhan' ntyja 'naanhan cha'vjon ntjon na jndë tman.

¹⁶ Ndo' nquii jon na vequityen nacjoo' juu chin-cyu'ñeen, tju' jon xjoo' jon nnon tsonnangue, jo' tyjee jon ntjon na min jo', juu nan'ñeen, conduihan' nn'an.

¹⁷ Jndë jo' jndui' ncüiichen ángel quityquii' juu vats'on quiñoon'ndue. Mantyi y'oon juu ncüii xjo quix'en na të 'ndyohan'. ¹⁸ Ndo' mantyi jndui' ncüiichen ángel na ivantjee' juu chon na ntyjo nnontyiu quii' juu vats'on'ñeen. Jndei tic'uaa 'ndyo juu nnon nquii jon na y'oon xjo'ñeen. Itso juu:

—Cüa, cju' xjo quix'en 'nan'. Quityje' n'ein tëndöndyoo' tsjan, joo nt'öö na ventjee' nnon tsonnangue, ee të na chuu'han', jndë jndëehan'.

¹⁹ Ndo' ta' juu ángel'ñeen na iju' jon xjo'ñeen nnon tsonnangue. Sitjon jon n'ein tëndöndyoo' tsjan'ñeen, joo nt'öö na ventjee' jo'. Ndo' tyion jon të'ñeen nnon ncüii tsjö' na quinjoon yuu na nndui' ndaa'han'. Ts'ian'ñeen itsijonhan' juuhan' juu navi' t'man jndyi na ntquenon nn'an na itsiv'ii Tyo'ts'onhan. ²⁰ 'Ndyo tsjoon, jo' m'an joo na tondyuehan tëndöndyoo' tsjan'ñeen. Ndo' na tui ts'ian'ñeen, jo' jndui' n'eon nn'an ata sijonhan' juu neon'ñeen cha'vjon ncüii jndaa. Njoonhan' ata tuee'han' frenon jndyue quitso. Ndo' tycya tanoonhan', tuee' ndye ciento kilómetros na tjanhan'.

15

Ntyque' navi' t'man na conan'cyaa ntyque' ángeles

¹ Ndo' jnty'ia ncüiichen jn'aan t'man quiñoon'ndue. S'aahan' na vacue m'aan' ts'ön na ndicüaa' ts'önhan'. Jnty'ia ntyque' ángeles na conan'y'onhan ntyque' nnon navi' t'man. Joochan' nan'xuanhan' navi' na mats'ia, ee ya na ngüenon na nnduihan', mana contycüii na itsiv'ii Tyo'ts'on nn'an.

² Mantyi jnty'ia ncüii ndaandue na sijonhan' juuhan' cha'vijon ndioo na tjon'han' yo chon. To'ndyohan', jo' jnty'ia ventyjee' nn'an na jndë tantjonhan' yo juu quioo' jndyi tque yo 'ndyonnon juu o' ndo' yo número na tsixuan xuee' o'. Nduue nan'ñeen, jo' too' arpa na tyincyaa Tyo'ts'on ndëëhan. ³ Cotahan alabanza ntyja 'naan na sin'man jon ñuaanhan. Juu jñ'oon'ñeen itsijonhan' juuhan' cha'na juu jñ'oon na si'man Moisés ndëë nn'an Israel xjen na totye'ntjon jon nnon Tyo'ts'on. Mantyi juu alabanza'ñeen itsit'maan'han' nquii Quitsman Chjo. Conduehan: 'U' ta Tyo'ts'on, tsoñ'en najndeí condui 'u'.

Joo ts'ian na matsa',
t'man jndyi nan'xuanhan',
ndo' cavee' jndyi ngiöhan'.
'U' condui 'u' na matye'ntjon' nn'an na ninvaa tsonnangue.

'U' ninnquii'chen matsa' cha'xjen na chuhan',
tsoñ'en ntyja 'nan' conduihan' na mayuu'.

⁴ 'U' ta, ta'nan ts'an c'oon na tyi'ncyaa' juu 'u',
tsoñ'en nn'an nnan't'maan'han xue'.
Ee xia'ntyi ncu' condui 'u' ñuan nquii'.

Nn'an ncüii cüii tsonnangue nninncyohan na
 nnan't'maan'han 'u',
 ee ndëë tsoñ'en nn'an covityincyoo' na matsa'
 cha'xjen na chuhan'.

Ndö' vaa jñ'oon na ta nan'ñeen.

⁵ Vi jndë na tenon nan'min', yajo' jnty'ia na jndë
 vanaan quityquii' juu vats'on quiñoon'ndue na
 quiñoon'ntyichen najon na m'aan nquii Tyo'ts'on.
 Majuuhan' yuu na tonan've nn'an Israel ntjö' na
 jndui joo nqui jñ'oon na ico'xenhan' xjen na
 tonan'y'onhan juu vats'on ndiaa. ⁶ Quityquii'
 juu vats'on'ñeen jndui' ntyque' ángeles'ñeen.
 Conan'chohan ntyque' nnon navi' t'man na
 ntquenon nn'an. Joo ángeles'ñeen cüehan ndiaa
 ntju' na jndëhan' yo tsan lino quichi' jndyi. Ndo'
 ndi'ndyahan tyen ncüii 'nan na jndëhan' yo s'on
 ijan. ⁷ Ndo' ncüii joo na nenque na cota'ndo'ñeen,
 ndëë joo ángeles'ñeen tyincyaa jon ntyque' xio na
 jndëhan' yo s'on ijan. Ngio'ñeen too'chenhan' na
 ñjon navi' t'man na ntquenon nn'an tsonnangue
 ng'e nquii Tyo'ts'on na ninnquii'chen vando' jon,
 itsiv'ii matyen jonhan. ⁸ Ndo' juu vats'on najon
 na m'aan jon, siquitoo'han' juuhan' yo neon ntyja
 'naan' na quixuee jndyi na condui nquii jon yo na
 taquintya najnde na tsixuan jon. Ndo' ata xjen
 na jndë tenon joo na ntyque' navi' t'man'ñeen na
 conan'cho joo ntyque' ángeles'ñeen, tanin juu na
 nndëë ngaquee' najon na m'aan Tyo'ts'on.

16

*Ntyque' ngio na too'han' ñjon juu na v'ii jndyi
 Tyo'ts'on*

¹ Ndo' jndyi ja na jndei itsinin Tyo'ts'on quityquii' vats'on quiñoon'ndue. Tso jon ndëë joo ntyque' ángeles'ñeen:

—Joo ntyque' ngio na choho' na t'man vaa na matsiv'i nn'an tsonnangue, c'oho' na quit-san'an'cüetanho'han'jo'.

² Ndo' juu ángel navejndyee tja jon, ndo' xio 'naan' jon na ñjon navi', tatscüetan jonhan' nnon tsonnangue. Ndo' na nda', joo nn'an na ñoon jn'aan 'naan' juu quioo'jndyi tqe'ñeen oo nn'an na tonan't'maan'han 'ndyonnon o', joo nan'ñeen, jnan' ntyje'han. Tsojnaa' ntyje'ñeen, mioon jndyi toquiihan'hin.

³ Ndo' juu ángel na jndë ve, xio 'naan' jon na ñjon navi', tatscüetan jonhan' nnon ndaandue, ndo' ndaandue'ñeen scüequenhan' cha'vijon ty-oncüe neon'. Ndo' tsoñ'en na cota'ndo' quityquii' ndaandue'ñeen, tjëhan.

⁴ Ndo' juu ángel na jndë ndye, xio 'naan' jon na ñjon navi', mantyi tatscüetan jonhan' nacjo ndaa jndaa yo tsoñ'en joo naijon na m'aan tëndëë ndaa. Ndo' ndaa'ñeen, scüaquenhan' neon'han'. ⁵ Ndo' jndyi na itsinin juu ángel na tsixuan juu na ivan-tyjee' juu ndaa. Itso juu nnon Tyo'ts'on:

—'U' ta Tyo'ts'on, condui 'u' ñuan nquii'. 'U' m'an' ndo' m'an'. Vitjachen na ngitye' tsoñ'en, mancüixjen m'an'. 'U' matsa' cha'xjen na chuhan' ndo' ng'e na conan'tja nn'an nnon', jo' na maco'xen'han yo joo nanvi'min'. ⁶ Ee nque nn'an na tji'han cüenta', yo joo nn'an na tonan'neihan jñ'oon na totsiman' ndëëhan ntyja nchu vaa 'nan na nguaa, jndë jnan'cüje nn'anhin. Ndo' na nda' tont'ahin yo nan'ñeen, nanein mancya' n'eon

nn'an na covehinhan'. Cuaa nquii ee chuhan' na nnda' quitjonhan. Nnda' tso ángel'ñeen.

⁷ Ndo' nquii ángel na iquen cüenta chon na ntyjo nnontyiu, jndyi na itsinin jon. Tso jon:

—'U' ta Tyo'ts'on na matye'ntjon' na taquintyja najndei na condui 'u' ntyja 'naan' na mayuu' ndo' yo na chuhan' na maco'xen' nn'an ng'e na conan'tjahin nnon'.

⁸ Jndë jo' juu ángel na jndë ninque, xio 'naan' jon na ñjon navi', tatscüetan jonhan' nnon ndo'cüjioon'. Ndo' ng'e na nnda', s'aahan' na jmin'ntyichen ndo'cüjioon' na iscohan' nn'an.

⁹ Ata siquineinhan'hin. Majo' min na nnda', tyi'quintcüe' n'onhan min tyi'quinan't'maan'han jon. Majndeichen totji'han jñ'oon ntjein, jñ'oon tsan', nacjoo' xuee' nquii jon na vaa najndei jon na tyi'nt'uui navi'min'han.

¹⁰ Jndë jo' juu ángel na jndë 'on, xio 'naan' jon na ñjon navi', tatscüetan jonhan' nacjoo' silla na manin' ts'iaan' najjon na vequityen nquii quioo'jndyi tque'ñeen. Ndo' sijaanhan' ninvaañ'en najjon na iquen jon xjen. Ndo' joo nan'ñeen totquiihan ndahan ng'e na vi' jndyi na coquenonhan. ¹¹ Majo' min na nnda', ta'nan ntcüe' n'onhan 'nan natyia na cont'ahan. Ndo' jnaan' joo ntyje'ñeen yo na iquii jndyihan'hin, jo' totji'ntyichenhan jñ'oon tsan' cjoo' nquii Tyo'ts'on na m'aan jon quiñoon'ndue.

¹² Jndë jo' juu ángel na jndë yon, xio 'naan' jon na ñjon navi', tatscüetan jonhan' nacjoo' juu jndaa t'man Eufrates. Mana iscanhan' juu jn-daa'ñeen. Nnda' tui cha' joo nn'an na cotoxen-

han nn'an ndyuaa tontyja na ndyova ndo'cüjioon',
ndëë ngüet'iohinhan'.

¹³ Ndo' jnty'ia ndye jndyetyia. Cüiihan' jndui'
'ndyo juu quitsoontyia. Ncüiichenhan' jndui' 'ndyo
juu quioo'jndyi tque, ndo' ncüiichenhan' jndui'
'ndyo juu tsan na incyaa jñ'oon quintu ntyja
'naan' nchu vaa 'nan na nguaa. Itsijonhan'
joo espíritu'ñeen cha'vijon quinda. ¹⁴ Joo
jndyetyia'ñeen conduihan' yotyia na condëë
cont'ahan jn'aan t'man. Cotsanan'ndyoo'han na
m'an nque nn'an na conditquehin na cotoxenhan
nn'an na ninvaañ'en tsonnangue. Nquii Tyo'ts'on
na tsoñ'en najndeí na conduihin, nnguaa ncüii
xuee na taquintyja na t'manhan' ntyja 'naan' jon.
Joo jndyetyia'ñeen conan'ncüihan nan'ñeen na
nt'ahan tyia' cjoo' jon.

¹⁵ Ndo' jndyi na tso nquii Jesucristo:
“Quitquenho' cüenta, ninjonto ncüjënön na
m'anho' cha' na its'aa tsanch'uee. Neiin' jndyi
juu ts'an na m'aan chenjnaan' juu xjen'ñeen
na ivantyjee' ya juu ndiaa' juu. Ee xe na aa
nndui' ndiaa' juu, nc'oon juu na jnaan' juu na
cojnty'ia nn'an na ninquisihin.” ¹⁶ Yajo' joo
ndye espíritu'ñeen, jnan'ncüihan nque nn'an na
cotoxenhan nn'an ncüii cüii tsonnangue ncüii joo
na yo jñ'oon hebreo jndyuhan' Armagedón.

¹⁷ Jndë jo', juu ángel na jndë ntyque', xio 'naan'
jon na ñjon navi', tatscüetan jonhan' nacjoo' jndye.
Ndo' nquii Tyo'ts'on na vequityen jon silla na
manin' ts'iaa' quityquii' vats'on quiñoon'ndue,
jndeí tic'uaa na sinin jon. Tso jon:

—Jndë siquindëhan' tsoñ'en.

¹⁸ Ndo' cota' chon ntsuee ndo' chen to'manhan', c'uuaa jndyi s'aahan' ndo' jndei jndyi s'ii. Ntyjantyi xjen na m'an nn'an nnon tsonnangue, min'jon tacots'ii cha'xjen na s'ii juu xjen'ñeen. ¹⁹ Ndo' ng'e na nda' tui, juu tsjoon t'man tji'han' ndye tan'han' na tiuuhan'. Ndo' joo njoon na m'aan xi'jndio tsonnangue, tyuii'han'. Majo' tañjoon' ts'on Tyo'ts'on nn'an tsjoon t'man Babilonia. Ndo' s'aa jon na joo nan'ñeen cüeñ'enhan juu vinon na ñjon vaso 'naan' jon ntyja 'naan' na t'man vaa na itsiv'ii jonhan. ²⁰ Ndo' ncüii cüii tyuaa chjo na m'aan ndaandue xi'jndiohan', tsuhan'. Ndo' tsoñ'en ntyo' tyuii'han'. ²¹ Ndo' totsjö'ndue jnan tsan t'man na tycyaahan' cjo nn'an. Joo tsan'ñeen, tenon venn'an kilos xjen na ja na ncüiihan'. Ndo' jnaan' na tycyaahan' nacjohan, jo' tonan'neinhan jñ'oon tsan' cjoo' nquii Tyo'ts'on, ee juu navi'ñeen ji vaa jndyihan'.

17

It'uiivi'han' tsanscuntjaa' na ji vaa its'aa

¹ Ndo' ncüii joo na ntyque' ángeles'ñeen na to-nan'chohan ntyque' xio'ñeen, tyjee'non jon na m'an. Tso jon nnôn:

—Cja yo ja ndo' ntsi'man nnon' na nt'uiivi' Tyo'ts'on joo nn'an na m'anhan tsjoon t'man na vequityenhan' naijon na jndye ndaa m'an. It-sijonhan' juu tsjoon'ñeen cha'vijon ncüii tsanscuntjaa' na ji vaa jndyi its'aa juu. ² Cha'xjen nque nn'an na ve' ndö ro m'anhan yo ncüii tsanscuntjaa', mannda' vaa itsijonhan' na co-nan'ntjein nanm'ann'ian t'man tsonnangue yo na

conan'jonhan yo juu tsjoon t'man'ñeen. Cotsanty-jahan tsoñ'en nnon jnan na cotquenhan cüenta na cont'a joo nn'an tsjoon'ñeen. Nque nn'an na nin-vaa tsonnangue na conan'jonhan yo 'nan natyia jndyi na tsixuan juu tsjoon'ñeen, its'aahan' na cha'vijon na jndë jndyehan na tëhin vinon.

³ Yajo' quityquii' juu na tityincyoo' nnön, yo ntyja 'naan' nquii Espíritu, tay'oon juu ángel'ñeen ja ncüii joo naijon na tann'an c'oon, jo' jnty'ia ncüii tsanscu na ntjo juu ncüii quioo' jndyi na ve o'. Nin-vaa o' chuu' jñ'oon tsan' na conan'cüejnaan'han' Tyo'ts'on. Juu cho'ñeen min ntyque' xquen o' ndo' nqui ndi'ndyee' o'. ⁴ Juu tsanscu'ñeen je', cüe juu ndiaa colo venton yo colo ve, ndo' tycüi'hin yo s'on ijan yo jndye nnon të' ntjö' na njon jndyihan', yo të' perlas. Nt'ö juu ndyii' ncüii vaso na jndëhan' yo s'on ijan. Too'chen juu vaso'ñeen na ñjon 'nan ty'a vaa yo na ve' ndö' ro m'aan juu yo nn'an. ⁵ Ndo' tsö'sta juu tsanscu'ñeen, jo' jndui jñ'oon na tyi'quitso nquii'han' ntyja nchu vaa na tsixuan juu. Ndö vaa na itsohan': "Ndö juu tsjoon t'man Babilonia. Juu tsjoon'ñeen conduihan' ndyee nantcuntjaa' ndo' mantyi x'ee tsoñ'en nnon 'nan na ji vaa na condui nnon tsonnangue." ⁶ Ndo' tqüen cüenta na itsijonhan' juu tsanscu'ñeen cha'vijon ncüii tsanguindyi jnaan' na jndye jndyi nn'an cüentaa' Tyo'ts'on na totscüje juuhin ndo' mantyi nque nn'an na totji' jndyoyuhan ntyja 'naan' Jesús.

Ya na jnty'iahin, t'man vaa na vacue m'aan' ts'ön. ⁷ Ndo' ta'xee' ángel'ñeen nnön:

—¿Ndu na vacue m'aan' tson'? Ja ntsi'man nnon' ntyja 'naan' juu jñ'oon na vanty'iu m'aanhan' na tsixuan tsanscuva' yo ntyja 'naan' juu quioo'jndyi

na ntjo juu na min ntyque' xquen o' ndo' nqui ndi'ndyee' o'. ⁸ Juu quioo'jndyi'ñeen na jndyia', nintovando' o' ndo' nanein hin tyi'cüando' o', majo' ngüentyja xjen na nndui' nnda' o' quii' tsë'tsjoon na tayuu ntycüii na njoonhan', ndo' ncju' Tyo'ts'on juu o' naijon na cotsu ñuaan nn'an. Ee ntyjan-tyi xjen na tui tsonnangue, vaa tson na jndui nguee nn'an na nan'xuanhan na tyi'quintycüii na cota'ndo' ñuaanhan. Majo' nque nn'an na tacon-duit ngueehan nnon juu tson'ñeen, nts'aahan' vacue nc'oon n'onhin na ndicüaa' n'onhan na njnty'iahan quioo'jndyi'ñeen na tom'aan o' ndyu na toxen'chen, ndo' tyi'cüando' 'o' nanein, majo' nnintyincyoo' nnda' o'.

⁹ “Jñ'oonva' icanhan' na c'oon ts'an na jnda' xquen juu. Joo ntyque' xquen juu quioo' jndyi'ñeen, tsi'manhan' ntyque' ntyo' naijon na vequityen juu na conduihin tsanscu'ñeen. Ndo' mantyi tsi'manhan' ntyque' rey na cotoxen.

¹⁰ 'On nan'ñeen yo na ijndei'han' tji'han'hin na cotoxenhan, ncüiihan ninvaa na ico'xen jon, ndo' ncüiiichenhin xejnda nc'oon jon. Majo' ya na nc'oon jon, tyi'jndye xjen na ntco'xen jon.

¹¹ Ndo' juu quioo'jndyi'ñeen na tovando' o' ndyu na toxen'chen, majo' tyi'cüando' o' nanein, juu o' condui ncüiiichen ts'an na condë nen na co'xen ndo' mantyi conduihin ncüii joo na ntyque' joo nan'ñeen. Majo' ncju' Tyo'ts'on juu naijon na cotsu ñuaan nn'an.

¹² “Ndo' joo nqui ndi'ndye na jndyia' na ntyjo xquen o', conduihan' nqui nn'an na ndëcyä na ngüentyja xjen na ngotoxenhan nn'an. Majo' tojnaan' ncy'onhan cüenta na ntoxenhan nn'an

yo juu quioo'jndyi'ñeen, majo' tyi'vio xjen, nin'ncüii hora. ¹³ Joo nqui nan'ñeen ninncüii nnon 'nan conan'jnda'han. Tsoñ'en juu najndei na conduihan na m'anhan ts'ian, nninncyahinhan' nnon nquii quioo'jndyi'ñeen. ¹⁴ Ndo' joo nqui nan'ñeen yo nquii quioo'jndyi, nnt'ahan tyia' nacjoo' nquii jon na conduihin Quitsman Chjo, majo' ngüantjon jon joohan. Ngüantjon jonhin ng'e nquii jon conduihin na ico'xen jon nn'an na condui nanm'ann'ian yo na taquintya conduihin na ico'xen jon nanm'ann'ian na njonchenhan. Nque nn'an na iqueen' jon na icüji jonhan cüentaa' nquii jon na contjotyenhan ntyja 'naan' jon, nnan'jon nan'ñeen yo jon.”

¹⁵ Ndo' tsontyichen ángel'ñeen nnön:

—Joo ndaa jndye jndyi na jndyia' naijon na vequityen tsanscuntjaa'ñeen, conduihan' nn'an na jndye jndyi na m'anhan ncüii cüii tsonnangue, yo xi'jndui' nnon tsjan nn'an, yo nn'an na ncüii cüii jñ'oon na conan'nein. ¹⁶ Ndo' joo ndi'ndye na jndyia' na ntyjo xquen quioo' jndyi'ñeen, conan'manhan' nqui nn'an na cotoxen, ngüentyja xjen na nc'onhan na jndohan juu tsanscuntjaa'ñeen. Nnan'tyuii'han juu ndo' n'ndyehanhin na quisihin. Nntquiihan sii' juu ndo' nnan'cohanhin yo chon. ¹⁷ Ee nan'ñeen na cotoxen, s'aa Tyo'ts'on quii' n'onhan na nnta'nguee'han cha'xjen na sijnda' jon na nguaa. Mang'e jo', nque ntyjehan na mantyi cotoxenhan ncüii cüii tsonnangue, jnan'jonhan jñ'oon yo nan'ñeen na nninncyahan juu najndei na conduihan nnon juu quioo' jndyi'ñeen. Mannda' nguaa ata xjen na jndë siquindëhan' tsoñ'en na tso

Tyo'ts'on. ¹⁸Ndo' juu tsanscuntjaa'ñeen na jndyia', itsi'manhan' juu tsjoon t'man'ñeen na iquenhan' xjen tsoñ'en nn'an na taquintya na t'man conduihan na cotoxenhan nn'an tsonnangue.

18

Juu tsjoon Babilonia tyuii'han'

¹Jndë tenon na tui nan'min', jnty'ia ncüiichen ángel na jnan jon quiñoon'ndue, jndyocue jon. T'man jndyi najndeí na tsixuan jon. Ndo' juu na nancoo' quixuee'hin, sixueehan' nnon tsonnangue. ²Jndeí sinin jon, tso jon:

—Juu tsjoon t'man Babilonia, ji vaa na jndë tjonhan', jndë tyuii'han'. Nanein tsixuanhan' v'aa cüenta yotyia yo najjon na m'an tsoñ'en jndyetyia na ji min. Najjon na contjo ncüii cüii nnon quintsa na jen n'ian o'. ³Ee tsoñ'en nn'an tsonnangue jndë tēhan vinon na tsixuan jon, jnaan' na ve' ndö ro m'adhan yo jon na ntyja 'naan' jo' itsintjeinhan'hin. Nque nn'an tsonnangue na taquintya na t'man conduihan na cotoxenhan, juu na tonan'jonhan ntyja 'naan' Babilonia, itsijonhan' juuhan' cha'vijon ts'an na ve' ndö ro m'aan juu yo ncüiichen ts'an, ndo' joo nn'an ncüii cüii tsonnangue, na cont'ahan jnda s'on, tityahan ng'e nque nn'an tsjoon'ñeen jnan'jndahan 'nan na taquintya na yahan', min tajnt'ahan xjen. Ndö' jñ'oon na tso ángel'ñeen.

⁴Jndë jo' jndyi jndyee' nquii Tyo'ts'on na itsinin jon toquiñoon'ndue, itso jon:

—'O' nn'an na conduiho' ntyja njan, quindui' 'o' quii' nt'an nn'an tsjoonva' cha' tyi'ngacüja'han'

'o' jnanhan, ee xe tyi'nt'aho' 'nan na matsjö, juu navi' t'man na ntquenonhan, mantyi nt'uiihan' 'o' ⁵ Ee ata quiñoon'nduechen jndë taquinto' jnanhan, ndo' vañjoon' ts'ön tsoñ'en natyia na jndë cont'ahan. ⁶ Jo' quityionho' joo nn'an tsjoon'ñeen cha'xjen na tyincyahan na tjon nn'an. Ve jnda ncyaho' na quitjon joo nan'ñeen cha'xjen na tont'ahan yo nn'an. Quui' vaso na concya nan'ñeen na cove nn'an, quinan'tjon'ho' 'nan na ncüehan na ve vee' jnda na v'iichenhan'. ⁷ Ntyjantyi na tont'a nan'ñeen na tondit'maan'hin, ndo' cha'xjen na taquintyja na ya tom'anhan min tyi'quint'a nquehan xjen, mannda' ro quint'aho' na quii jndyihan'hin yo na quitsi'ndaa'han' ngiohan. Ee jnan'tiu nan'ñeen cha'xjen na itsituu ts'an quii' ts'on juu: Ndö mavaquityën, condui ja tsanscu na macoxën, tyic'ön na itsi'ndaa'han' ntyji cha'na ncüii tsanscu na jndë tue' saa'. Tyi'je'quits'aahan' na ntsit'ioohan' ja na ncüje ntsinda. ⁸ Mang'e na nnda' na itsiscuhin, jo' na ninncüii xuee nt'uii joo navi'ñeenhin, ncüje ntsinda juu ndo' ntsit'ioohan'hin. Ndo' jndo' t'man nt'uiihan'hin, ndo' ntcohin yo chon, ng'e nquii Tyo'ts'on na ico'xen jon jnaan' juu, tēquintyja najndei conduihin.

⁹ Ndo' nque nn'an na taquintyja na t'man conduihan na cotoxengan nn'an tsonnangue, mantyi ve' ndö' ro tom'anhan yo juu na conduihin tsanscu'ñeen. Mantyi tonan'jonhan yohin yo juu na tēquintyja na ya tovam'aan jon. Xjen na njnty'iahan na cotsava neon na coco juu tsjoon'ñeen, nndyueehan ndo' nnan'chjoo' jndyihan' n'onhan. ¹⁰ Tcyä ngüentyjee'han ng'e

m'anhan na coquityuehan xe juu navi' t'man na iquenon juu, mantyi aa na nnt'uiihan' joohan. Nnan'xuaahan, nnduehan:

—'U' tsjoon t'man Babilonia, ay, ay, ji vaa jndyi maquenoon'. 'U' na t'man jndyi najndei na totsix-uan'. Taxjen jndye jndë tyjee' na it'uiihan' 'u'.

Mannda' ro jñ'oon na nnan'xuaahan.

¹¹ Ndo' mantyi nque nn'an tsonnangue na cont'ahin jnda s'on, nndyueehan ndo' ntsi'ndaa'han' ngiohan ntyja 'naan' juu tsjoon'ñeen. Nnt'ahan na nnda' ng'e tanin ncüiichen ts'an na ntsijnda joo quichu t'man na condëëhan. ¹² Quichu s'on ijan, yo s'on xuee, ntjō' na njon jndyihan', ndo' yo të' perlas. Quichu ndiaa lino na tëquintyja na yahan' yo ndiaa seda, yo ndiaa colo venton yo ndiaa ve. Yo ncüi cüii nnon quichu n'oon na quichi, yo 'nan na jndëhan' yo tsi' 'ndyo elefante, yo 'nan na jndëhan' yo n'oon na njon jndyihan', yo 'nan na jndëhan' yo s'on ve, yo xjo hierro, ndo' yo tsjö' mármol, ¹³ Quichu ntcüa canela yo jndye nnon 'nan na quichi, ndo' yo su, yo ntsue n'oon mirra ndo' yo ndaa quichi, ndo' yo quichu vinon, ndo' yo aceite, ndo' yo quichu jndë tyoo' na yantyichen, ndo' yo quichu ntquen trigo. Yo quichu quitsondye yo quinman, quitso yo carreta na contyja joo o' ndo' yo quichu nn'an na condëëhan na ntye'ntjontyen nan'ñeen ndëë nn'an na juu ts'ian'ñeen itsijonhan' juuhan' na cha'vijon condëëhan ñuaan nque nn'an. ¹⁴ Joo nan'ñeen na cont'ahin jnda s'on, nnduehan nnon juu tsjoon'ñeen:

—Tsoñ'en të na taquintyja na ya jndyihan' na nt'ue jndyi tson' na cuenhan', tsoñ'en 'nan na

toqui' na tëquintyja na yahan', jndë ti'ndaa'han'.
 Ndo' mantyi tsoñ'en 'nan na njon jndyi na tot-
 sitycüi' 'u', tajon jnda na nguaa nda'han'
 nt'ö'.

Nnda' ro jñ'oon na jndue nan'ñeen.

¹⁵ Ndo' nque nan'ñeen na cont'ahin jnda s'on
 yo nan'min', jndë tityahin na tondëëhan joohan'
 ndëë nn'an juu tsjon'ñeen, tycya ngüentyjee'han
 ng'e mantyi ncyaaahan juu navi' t'man na co-
 quenon nn'an juu tsjoon'ñeen. Nndyueehan ndo'
 nnan'xuaahan na ntsichjoo' jndyihan' n'onhan.

¹⁶ Ndo' mantyi nnduehan:

—'U' tsjoon t'man, ay, ay, ji vaa jndyi matjon'.
 Totsijonhan' 'u' cha'vjon ncüii tsanscu na tocüe
 jon ndiaa lino na yantyichen. Tocüe' ndiaa colo
 venton yo ndiaa colo ve. Totsintycüi' 'u' yo s'on
 ijan yo të' perlas yo ntjö' na njon jndyi. ¹⁷ Majo'
 ninvitan' xjen jndë tsu tsoñ'en 'nan na s'aahan' na
 tyä jndyi 'u'.

Nnda' vaa jñ'oon na nndue nan'ñeen ndëë nn'an
 juu tsjoon'ñeen.

Ndo' cüii cüii nn'an na conan'chohan nt'aandaa,
 yo tsoñ'en nn'an na ñjonhinhan', yo nanntjon
 cüentahan', yo nin'tsoñ'en nn'an na cota'ntjon
 ntyja 'naanhan', tycya tentyjee'han. ¹⁸ Ndo'
 viochen xjen na cojnty'iahan neon na coco juu
 tsjoon'ñeen, tonan'xuaahan, tonduehan:

—Min'ncüii tsjoon tacovaahan' cha'na juu
 tsjoon t'manvahn.

Ndö' ro jñ'oon na jndue nan'ñeen. ¹⁹ Totyiohan
 ts'ojndë nquenhan cha' quitsi'manhan' na
 itsi'ndaa'han' ngiohan. Totyueehan na chjoo'
 n'onhan. Tonan'xuaahan, tonduehan:

—Joo nn'an tsjoon t'man, ay, ay, vi' jndyi co-
quenonhan. Ng'e na tya jndyi nn'an tsjoonvahn,
jo' tsoñ'en jaa na cotantjōn yo nt'aandaa, mantyi
s'aahan' na titya jaa ntyja 'naan nque nn'an juu
tsjoon'ñeen. Majo' ninvitan' xjen jndē tsuñ'en
ntyja 'naan'han'.

Ndö' vaa jñ'oon na jnan'xuaa nan'ñeen.

²⁰ Ndo' mantyi jndyi ja ncüiichen jñ'oon na it-
sohan': 'O' na m'anho' quiñoon'ndue, yo 'o' na
conduiho' cüentaa' nquii Tyo'ts'on, yo 'o' nn'an
na t'ua Jesucristo ts'ian ndēēho' na cotsancyaho'
jñ'oon naya 'naan' Tyo'ts'on, yo nin'o' na tonin-
ncyaho' jñ'oon' jon ntyja nchu vaa 'nan na nguaa,
cüneiin' n'onho', ee xeng'e nquii Tyo'ts'on jndē
it'uiivi' jon joo nn'an tsjoon'ñeen, jndē sijnda' jon
jñ'oon 'naanho' cha'xjen na chuhan'.

Nnda' vaa jñ'oon na jndyi.

²¹ Jndē jo' jnty'ia ncüii ángel na m'aan jndyi
najndei jon. Sue jon ncüii tsjö' t'man na itsijon-
han' juuhan' cha'vjon tosu t'man na cotua. Tju'
jonhan' quityquii' ndaandue. Tso jon:

—Juu tsjoon t'man Babilonia, mannda' vaa itsi-
jonhan' ntyja 'naan'han'. Cha'xjen na tju' tsjö'va,
min taje'cüityincyoo' nnda'han'. ²² Quii' tsjoon
'naanho' taje'cüic'uaa nnda' na icüja' ts'an arpa, oo
tsman, oo ndu. Min'ncüii ts'an taje'c'oon tsjoonho'
na nts'aa ncüii nnon ts'ian, min taje'cüic'uaa nnda'
na cotua yo tosu t'man. ²³ Tajon jnda na nninx-
uee nnda' chon lámpara quii' tsjoonho'. Ndo'
min taxe'cüic'uaa nnda' jo' na conint'maan' na
cotonco nn'an. Nn'an tsjoonho' na tont'ahan jnda
s'on, tom'adhan na t'man tonduihan quii' nt'an
nn'an tsonnangue. Ndo' joo ts'ian quindua' na

tont'aho', yo juuhan' tonan'vi'nn'anho' nn'an na ninvaa tsonnangue. Ndö' vaa itsiquindy jñ'oon na sinin juu ángel'ñeen.

²⁴ Ee joo nn'an tsjoon'ñeen, jnan'cüjehan nn'an na toninn'cya jñ'oon' Tyo'ts'on nchu vaa 'nan na nguaa, ndo' mantyi yo nn'an na conduihan cüentaa' jon. Nque nn'an tsjoon'ñeen, nnt'uiihan'hin ntyja 'naan tsoñ'en nn'an na vantyja n'on Cristo na jnan'cüje nn'an tsonnanguehan.

19

Joo na m'an quiñoon'ndue, conan't'maan'hin

¹ Jndë na tenon nan'min', jndyi na jndei tic'uaa quiñoon'ndue cha'vijon jndyee ncüii tmaan' t'man nn'an. Jnduehan:

Cüit'maan' Tyo'ts'on,

conduihin na itsin'man jon ñuan njanhan.

Nquii jon tsixuan jon na conan've xuee' jon.

Xia'ntyi nquii jon taquintyja najndei conduihin.

² Ico'xen jon nn'an ntyja 'naan' na conan'tjahan cha'xjen na chuhan' ndo' yo jñ'oon na mayuu'.

Nanein jndë t'uiityen jon juu tsanscuntjaa'ñeen na t'man vaa na totsitjahan.

Nquii juu na jndë tots'i'ndaa' juu nn'an tsonnangue yo ts'ian 'naan' juu natyia jndyihan'.

Ndo' nanein its'aa Tyo'ts'on yohin cha'xjen na totscüje juu joo nn'an na totye'ntjonhan nnon jon, mannda' vaa quit'uiihan'hin na quityion juuhan'.

³ Ndo' ncüiichen jon jnduehan:

Cüit'maan' nquii ta Tyo'ts'on.

Tyi'caminntyjee' na cotsava neon na coco juu tsjoon'ñeen.

⁴ Ndo' joo ntcyu ncho' nenque nn'an na conintque yo nin'joo nenque na cota'ndo'ñeen, tyetangiohan tonnon nquii jon na vequityen jon silla na manin' ts'iaan'ñeen. Jnan't'maan'han jon, jnduehan:

—Quindui na nnda'. Cüit'maan' nquii ta Tyo'ts'on.

⁵ Ndo' tonnon juu silla'ñeen tic'uaa jndyee' ncüii na itso:

Tsoñ'enho' na cotyentjonho' nnon Tyo'ts'on, quinan't'maan'ho'hin.

Tsoñ'enho' na njon jndyihin ngioho',

'o' na tyi'tqueho',

ndo' 'o' na tqueho',

quinan't'maan'ho' nquii jon.

Nguee na ngoco nquii Quitsman Chjo

⁶ Ndo' jndyi ncüii na itsijonhan' cha'na conan'nein ncüii tmaan' nn'an, cha'vjon na c'uaa yuu na coquioo ndaa jndaa t'man ndo' cha'vjon na jndei co'man ntsuee. Jnduehan:

Cüit'maan' nquii ta Tyo'ts'on. Ee juu jon conduihin Tyo'ts'on ntyja njanhan, ndo' nquii jon taquintya najndei na conduihin. Jndë tye' na ico'xen jon.

⁷ Cüa, c'ön na nën, tyi'nc'ön na chjoo' nn'ön. Quinan't'maan' jaa nquii jon, ee jndë tentya xjen na ngoco nquii jon na conduihin Quitsman Chjo.

Ee nquii juu na conduihin scuu' jon jndë sijnda' juu.

⁸ Cüe juu ndiaa lino na ya jndyihan' na quixuee-han' ndo' ntju' jndyihan'.

Juu ndiaa lino'ñeen tsi'manhan' joo ts'ian na cont'a nn'an na conduihan cüentaa' Tyo'ts'on na totsam'anhan cha'xjen na chuhan'.

⁹ Ndo' itso ángel'ñeen nnön:

—Joo jñ'oon na matsjö nnon', cüji'han': “Nque nn'an na iqueen' Tyo'ts'on na quinan'jonhan na ngoco nquii Quitsman Chjo, nein jndyihan.”

Ndo' mantyi tsontyichen ángel'ñeen nnön:

—Jñ'oonmin' conduihan' jñ'oon na mayuu' na itsinin nquii Tyo'ts'on.”

¹⁰ Ndo' tēco'xtyē tong'ee juu ángel'ñeen na ntsit'man'hin. Majo' tso jon nnön:

—Tyi'ntsa' na nnda', ee mantyi nnon nquii Tyo'ts'on matye'ntjōn cha'xjen ncu', 'u' ndo' mantyi nque nty'iu' na contjotyenhan yo jñ'oon na toninnacyaa Jesús. Xia'ntyi nquii Tyo'ts'on quit-sit'man'.

Ee juu jñ'oon ntyja 'naan' Jesús conduihan' jñ'oon na totsijnda'han' nquen joo nn'an na toninnacyahin jñ'oon ntyja 'naan' nchu vaa na nguaa.

Ts'an na ntjo quiso quichi'

¹¹ Ndo' jnty'ia na vanaan quiñoon'ndue ndo' tityincyoo' ncüii quiso quichi'. Ndo' nquii jon na ntjo o', itsiquijndyuhan'hin nquii jon na ivanguee' jon ndo' mantyi na conduihin jñ'oon na mayuu'. Nque nn'an na conan'tjahan na tonnon Tyo'ts'on, ico'xen jonhan cha'xjen na chuhan', ndo' mantyi its'aa jon tyia' yo nque nn'an na conan'vehan nacjoo' jon. ¹² Xuee tēnnon jon cha'xjen tsachon ndo' jndye corona na ñjon xquen jon. Vaa ncüii

xuee' jon na jnduihan' na xia'ntyi nquii jon ntyjii nchu vaa tsi'manhan'. ¹³ Cüe jon ncüii ndiaa tco na tcoo' neon'han'. Ndo' xuee' jon na cotajn'aan nn'an jon, jo' jñ'oon' Tyo'ts'on. ¹⁴ Ndo' nque na conduihan sondaro quiñoon'ndue tentyjahan toxen' jon, tantjohan quitso quichi'. Cüehan ndiaa lino ya, na quichi'han' ndo' na ntju'han'. ¹⁵ Quii' 'ndyo jon condui' ncüii xjo na tẽ jndyihan', yo juuhan' its'aavi' jon nn'an tsonnangue. Ntco'xen jonhan yo naijndei'han'. Cha'xjen na condyue nn'an tẽndöndyoo' tsjan cha' cüji'han' ndaa'han', mannda' ro itsijonhan' na nts'aa jon yo nn'an na tyi'nin'quitjue'cjehan ntyja 'naan' jon. Ee nquii Tyo'ts'on na taquintyja najndei conduihin, ntyjanty' xjen na itsiv'ii jndyi jon nn'an, mannda' vaa itsijonhan' na nts'aa jon na quit'uiivi'han' joo nan'ñeen. ¹⁶ Ndo' cjoo' ndiaa' jon yo cjoo' tcüi' jon, jo' jndẽ jndui xuee' jon na itsohan': "Ncö condui tsan na taquintyja na coxen tsoñ'en nn'an na cotoxen. Tẽquintyja na t'man condui ja ndẽ tsoñ'en nn'an na t'man condui."

¹⁷ Jndẽ jo', jnty'ia ncüii ángel na minntyjee' jon nnon ndo'cüjioon'. Jndei itsixuaa jon ndẽ quintsa na ma'ntyja o' tsjö'ndue. Itso jon:

—Ncyoho', cancüiho' na ntquiiho' jndye nnon si' na itsijnda' Tyo'ts'on cüentaho'. ¹⁸ Ncyoho' na ntquiiho' si'ts'o 'naan nn'an na taquintyja na t'man conduihan na cotoxehan, yo si'ts'o 'naan nn'an na t'man condui na cotquenhan xjen sondaro, yo si'ts'o 'naan nn'an na taxjen vaa m'aan jndyi na jndëhan. Ndo' yo si'ts'o 'naan quitso yo nque nn'an na tantjohan joo o', si'ts'o 'naan nn'an na cotye'ntjontyen ndo' mantyi yo nn'an na

m'anhhan xjen 'naan nquehan. Nn'an na quijndë ndo' mantyi nn'an na jndë tque.

¹⁹ Ndo' jnty'ia juu quioo'jndyi tque'ñeen yo joo nn'an na taquintya na cotoxenhan nn'an tsonnangue ndo' yo nin'sondaro 'naanhan. Tëncüihan na nnt'ahan tyia' yo nquii jon na ntjo juu quiso quichi'ñeen ndo' yo sondaro 'naan' jon. ²⁰ Ndo' t'uehan juu quioo'jndyi tque'ñeen yo juu tsan'ñeen na toninncyaa jñ'oon quintu na tonnon nquii jon. Tots'aa tsan'ñeen jn'aan t'man yo najndeï nquii quioo' jndyi tque'ñeen. Ntyja 'naan joo jn'aan t'man'ñeen, totsivi'nn'an juu joo nan'ñeen na tyincyahan na tëquiñoon jn'aan 'naan' quioo'ñeen ndö'quitahan oo ndueehan, ndo' na tonan't'maan'han 'ndyonnon juu cho'ñeen. Yajo' nquii jon na ntjo jon quiso quichi'ñeen, joo ve nan'ñeen, ninvaa vando'han, tju' jonhan quityquii' ndaandue chon na coco sufre. ²¹ Ndo' nquii jon na ntjo quiso quichi'ñeen, iscüje jon tsoñ'en sondaro 'naan nan'ñeen yo xjo të na jndui'han' 'ndyo jon. Ndo' tsoñ'en quintsa tcüa' quintcu o' si'ts'o 'naan joo nan'ñeen.

20

T'uiityenhan' Satanás ncüii min ndyu

¹ Jndë jo' jnty'ia ncüii ángel na jnan jon quiñoon'ndue, jndyocue jon. Y'oon jon nt'ö v'aa cüentaa' tsë'tsjoon na tyi'quintycüii na njoonhan' ndo' mantyi y'oon jon ncüii carena t'io. ² Ndo' t'uii jon juu quitsoontya'ñeen na mantyi jndyu juu nquii quitsu tque na tivio jndyi m'aan juu jo', nquii yutyia ndo' Satanás. Sityen jon juu yo

carena'ñeen na quintjotyenhin ncüii min ndyu.
³ Ndo' tju' jonhin quii' tsë'tsjoon'ñeen na tayuu ntycüii na njoonhan'. Jndë jo' iscu'tyen jonhan' ndo' cha' quitsi'manhan' na vaa najndei na conduihin, t'ion jon sello 'ndyo juu tsë'tsjoon'ñeen, cha' tanin juu na ntsiquinaanhan' ndo' na nndui' ntcüe' juu yutyia na ntsivi'nn'anntyichen juu nn'an tsonnangue. Ya na nndë ncüii min ndyu'ñeen, yajo' chuhan' na quindyaa yahin chjo ro xjen.

⁴ Jndë jo' jnty'ia silla cüenta jndye na manin' ts'iaan'han'. Ndo' nque joo na vendyuaahan joo silla'ñeen, jndë ty'onhan cüenta na jndëhan na ngitoxenhan nn'an ntyja 'naan' na jndë tont'a nan'ñeen. Ndo' mantyi jnty'ia ñuaan nque nn'an na jndë tyje nn'an nquenhan tsojnaan' na totji' jndyoyuhan ntyja 'naan' Jesús ndo' mantyi ng'e na toninnacyahan jñ'oon' Tyo'ts'on. Nan'ñeen tajnan't'maan'han juu quioo' jndyi'ñeen, min 'ndyonnon juu. Min tatyincyahan na nñoon jn'aan 'naan' juu quioo'ñeen ndö'quitahan oo ndueehan. Jnty'ia na ta'ndo' nnda'han ndo' tonan'jonhan yo nquii Cristo na ngocoxen jon nn'an ncüii min ndyu. ⁵ Nan'va' tsixuanhan' juu navejndyee na cota'ndo' xco nnda' nn'an. Majo' mañoon nn'an na jndë tjë, tyi'contcüi nnda'han ata xjen jndë tenoon' joo ncüii min ndyu'ñeen. ⁶ Joo nn'an na conan'jonhan yo nn'an na cotando' xco navejndyee, nein jndyihan ee jndë tquen Tyo'ts'onhan cüentaa' nquii jon. Juu na its'aa na covje nn'an na jndë ve, min taxe'cacüja'han'hin, ee juuhan' tavinajndeihan' na nt'uiihan'han. Joohan conduihan ntyee cüentaa' Tyo'ts'on yo

nquii Cristo. Ndo' mantyi ngitoxenhan yo jon ncüii min ndyu.

Iju'cjeñ'engan' Satanás

⁷ Vi na jndë tenon joo ncüii min ndyu'ñeen, nndyaa ntcüe' Satanás na jndë t'uiityenhan'hin.

⁸ Ndo' ngondyi' juu quii' nt'an nn'an na ninvaa tsonnangue na ntsivi'nn'anntyichen juuhan yo nque nn'an Gog yo Magog. Nts'aa juu na ngancüi nan'ñeen na nnt'ahan tyia'. Tenonntyja xjen vaa jndye jndyi nan'ñeen, cha'vijon na jndye tei' ndyo ndaandue.

⁹ Jnan nan'ñeen ninvaa tsonnangue, jnt'ahan tjon joo nn'an cüentaa' Tyo'ts'on ndo' mantyi yo juu tsjoon na vi'ntyjii jon. Majo' isquioo jon chon nacjo nan'ñeen, iscoñ'engan'hin. ¹⁰ Ndo' juu yutyia na sivi'nn'an juuhan, tju' Tyo'ts'onhin quityquii' ndaandue chon na coco sofre. Jo' m'aan quioo'jndyi tque yo juu tsan na toninnacyaa jñ'oon quintu. Jo' naxuee ndo' natsjon, ninvito coquenonhan navi'.

Nn'an na jndë tjë, ico'xen Tyo'ts'onhan xeng'e na tonan'tjahan

¹¹ Jndë jo' jnty'ia ncüii silla quichi' na manin' ts'iaan' na t'man jndyi najndei tsixuanhan', ndo' mantyi jnty'ia nquii jon na vaquityen jon nacjoo'han'. Ndo' juu tsonnangue yo tsjö'ndue, tsuhan' na tonnon jon. Tavi tityincyoo'ntyichenhan'. ¹² Ndo' mantyi jnty'ia nt'oo, joo nn'an na t'man tonduihan yo joo nn'an na cje tonan'xuanhan. Tsoñ'engan minntyjee'han na tonnon juu silla quichi'ñeen na manin' ts'iaan'han'. Jndë jo' sinueen' Tyo'ts'on

joo tson na chohan' jñ'oon na tsiquindyihan' xi' ncüii 'nan na tont'a nt'oo'ñeen. Ndo' ntyja 'naan joo jñ'oon na cho tson'ñeen, jo' ntco'xenhan'hin ntyja 'naan' 'nan na jndë tonan'tjahin. Ndo' mantyi vaa ncüiichen tson na sinueen' jon na chuhan' nguee nn'an na nan'xuanhan na tyi'quintycüii na cotando'han. ¹³ Ndo' nn'an na tjëhan quityquii' ndaandue, mantyi ta'ndo' nnda'han. Tëntyjee'han na tonnon Tyo'ts'on. Ndo' mantyi yo nn'an na jndë tjë na covendoo'han na ntco'xen Tyo'ts'onhin. Ncüii cüii nan'ñeen tco'xen jonhan yo xi' ncüii cüii nnon 'nan na jndë tont'ahan. ¹⁴ Jndë jo' juu na its'aa na covje nn'an, yo nin'juu naijon na contjo nt'oo na vitjachen na ntsijnda' Tyo'ts'on ntyja 'naanhan, mantyi tju' jonhin quii' ndaandue chon. Juu ndaandue chon'ñeen tsixuanhan' juu na jndë ve na covje nn'an. ¹⁵ Ndo' minninchen ts'an na tyi'condui xuee' juu nnon juu tson na chuhan' nguee nn'an na nan'xuanhan na cota'ndo' ñuaanhan, mantyi tju'han' nan'ñeen quii' ndaandue chon'ñeen.

21

Tsjö'ndue xco yo tsonnangue xco

¹ Ndo' jnty'ia tsjö'ndue xco yo tsonnangue xco. Ee juu tsjö'ndue yo tsonnangue na tom'aan jndy-eehan', jndë tsu ntyja 'naan'han'. Ndo' min tavin-daandue cuaa. ² Ndo' mantyi jnty'ia juu tsjoon Jerusalén xco, tsjoon cüentaa' nquii Tyo'ts'on jnanhan' tondye na m'aan nquii jon, jndyocuehan'. Tycüi'han' cha'vijon na tycüi' ncüii yuscundyua na ngoco juu yo ts'an na ndisaa' juu. ³ Ndo' jndyi

na jndei tic'uaa cha'vijon jndyee' ts'an tontyja na minntyjee' juu silla na manin' ts'iaan'ñeen na m'aan Tyo'ts'on, itso:

—Nanein m'aan Tyo'ts'on yo nn'an. Nc'oon jon yohan ndo' joohan nnan'xuanhan nn'an cüentaa' nquii jon. Ntjohin yo nan'ñeen ndo' nnduihin Tyo'ts'on cüentahan. ⁴ Ncüii cüiihan ngue' jon ndaa ndëëhan. Juu xjen'ñeen tavi'nan ts'an na ngue', min taje'c'onhan na chjoo' n'onhan. Taje'quityueehan min taje'quiihan'hin. Ee tsoñ'en na tomin navejndyee, jndë tenonhan'.

⁵ Ndo' nquii jon na vequityen juu silla'ñeen na manin' ts'iaan'han', sinin jon. Tso jon:

—Matsixcö ja tsoñ'en.

Ndo' mantyi jndyi na tso jon nnön:

—Cüji' jñ'oonmin ee conduihan' jñ'oon na mayuu' na nndëë ngantyja ts'on ts'anhan'.

⁶ Jndë jo' tsontyichen jon nnön:

Jndë jndë tsoñ'en cha'xjen na tijnda'. Tsoñ'en nnon na min, vitjachen na nduihan', ja mancüiixjen m'an ndo' ninm'an ja xjen na ntycüiihan'. Mancö na condui ja navejndyee ndo' nc'önntyëchën na ntycüii tsoñ'en. Minninen ts'an na ivaa' ts'on juu na ja matejndeihin, itsijonhan' tsan'ñeen cha'vijon ts'an na ninc'u juu ndaa. Ja ve' yu nninncyahan' na nc'u tsan'ñeen. Juu ndaa'ñeen conanhan' tsui' na incyaahan' na tyi'quintycüii na cotando' ñuaan nn'an. ⁷ Minninen ts'an na condëë ivantjon juu yo 'nan natyia, ntsiquindahin tsoñ'en joo jñ'oonmin'. Ndo' nndui ja Tyo'ts'on cüentaa' juu ndo' juu juu nduihin jnda. ⁸ Majo' joo nn'an na ncyaaahin na nt'uiivi'han'hin na nnan'jonhan

ntyja njan, ncju'han'hin quii' ndaandue chon na coco sufre. Majo'ntyí ngenon joo nn'an na tyi'cantyja n'onhan ja, joohan ndo' mantyi yo tsoñ'en nn'an na tyi'ntju' nan'xuanhan na tonnön. Ndo' nn'an na conan'cüjehan ntyjehan, majo'ntyí ntjonhan, ndo' majo'ntyí nn'an na ve' ndö ro m'anhan yo nn'an. Ndo' nque nn'an na cont'ahan ts'ian quindua', majo'ntyí ncju'han'hin jo', ndo' mantyi yo joo nn'an na conan't'maan'han 'nan na chito Tyo'ts'on conduihan', ndo' manin' yo nn'an na conan'neinhan quintu. Tsoñ'en nan'ñeen majnda' na ncju'han'hin quii' ndaandue chon'ñeen. Juu nan'ñeen tsixuanhan' na jndë ve na covje nn'an.

Tsjoon Jerusalén xco

⁹ Ndo' ncüii joo na ntyque' ángeles'ñeen na nintonan'chohan ntyque' xio na toquiñjon joo ntyque' nnon navi' na mats'ia, tyjee'non jon na m'an. Ndo' tso jon nnön:

—Quindyo' ndöhin, ndo' ntsi'man ja nnon' nquii jon na nduihin scuu' Quitsman Chjo.

¹⁰ Yajo' quityquii' na tityincyoo' na s'aa nquii Espíritu na jnty'ia, tay'oon ángel'ñeen ja na m'aan ncüii tyo' t'man na ndyehan'. Ndo' juu tsjoon Jerusalén na conduihan' cüentaa' nquii Tyo'ts'on, jo' si'man ángel'ñeehan' nnön. Quiñoon'ndue jnanhan', jndyocuehan'. ¹¹ Juu tsjoon'ñeen quixuee jndyihan' yo juu na quixuee na condui nquii Tyo'ts'on. Juu na quixueehan', itsijonhan' juuhan' cha'vijon tsjö' jaspe, tsjö' na njon jndyihan', ndo' juu tsjoon'ñeen, quixueehan' cha'vijon ndioo cristal. ¹² Xeindio juu tsjoon'ñeen vaa

teonntjō' t'man na ndye jndyihan'. Ndo' m'aan ncho've 'ndyohan', ndo' ncüii cüii 'ndyohan' minntyjee' ncüii cüii ángel na cota'ntyjee'han joohan'. Ncüii cüii 'ndyo juu teon'ñeen jndē jndui ncüii cüii nguee na ncho've ntsinda Israel. ¹³ Ndyē jndyuent'aa'ñeen cojnty'iahan' tontyja na quindui' ndo'cūjioon', ndo' ndyehan' cojnty'iahan' tontyja na m'an ncjuu ntyque', ndo' ndyehan' cojnty'iahan' tontyja na m'an ncjuu tsonjn'aan, ndo' ncüiichen ndyehan' cojnty'iahan' tontyja na vacue ndo'cūjioon'. ¹⁴ Ndo' juu tsjaan' teonntjō' tsjoon'ñeen, tequee' ncho've tsjō' t'man. Nacjo joo ntjō'ñeen jndui nguee nque ncho've nn'an na juu Quitsman Chjo t'ua jon ts'ian ndēēhan na totsay'onhan yo jñ'oon na toninncyaa jon.

¹⁵ Nquii ángel'ñeen na sinin jon yo ja, y'oon jon ts'oon na condui' xjen na jndēhan' yo s'on ijan. Yo juuhan' ncüji' jon xjen juu tsjoon'ñeen yo teonntjō' na ndyii' xi'jndiohan', ndo' yo jndyuent'aa 'naan'han'. ¹⁶ Juu tsjoon'ñeen nincüajon xjen na ninqe nquihan', ninncüii xjen na tcohan' yo na tuenhan'. Ya na tji' jon xjen ncüii ntyjaa' juu tsjoon'ñeen yo juu ts'oon'ñeen, tuee' cha'na ve min vantyjo' ve ciento kilómetros na tcohan'. Ninncüii xjen na tcohan' yo na tuenhan' yo na ndyehan'. ¹⁷ Mantyi tji' jon xjen juu teonntjō'ñeen tsa'nnda' xjen na ndyehan'. Ndo' tuee' ndyenn'an ncho'nqui vantjoo' 'on metros na ndyehan'. Juu ts'oon'ñeen na condui' xjen na tijnt'ue ángel'ñeen, itsijonhan' na tcohan' cha'xjen ts'oon na coninjnt'ue nn'an na cotji'han xjen.

¹⁸ Juu teonntjō'ñeen, jndēhan' yo tsjō' jaspe, ndo' nquii tsjoon je', jndēhan' yo s'on ijan nquii'. Itsi-

jonhan' juu s'on ijan'ñeen cha'vijon ndioo na quixuee. ¹⁹ Ndo' juu tsjaan' teonntjō' juu tsjoon'ñeen, tycüi'han' yo jndye nnon ntjō' na njon jndyi. Tsjō' navejndyee na tequee'han' tsjaan' juu teonntjō'ñeen, jo' tsjō' quichuii' na jndyuhān' jaspe. Tsjō' t'man na jndē ve na tequee'han' jo', juuhan' tsjō' zafiro. Tsjō' t'man na jndē ndye, jo' tsjō' ágata. Tsjō' t'man na jndē nenque, jo' tsjō' esmeralda. ²⁰ Tsjō' t'man na jndē 'on, juuhan' tsjō' ónice. Tsjō' t'man na jndē yon, jo' tsjō' cornalina. Tsjō' t'man na jndē ntyque', juuhan' tsjō' crisólito. Tsjō' t'man na jndē nen, jo' tsjō' berilo. Tsjō' t'man na jndē ñjen, juuhan' tsjō' topacio. Tsjō' t'man na jndē nqui, jo' tsjō' crisoprasa. Tsjō' t'man na jndē nqui ncho' ncüii, juuhan' tsjō' jacinto. Ndo' juu tsjō' t'man na jndē ncho've, jo' tsjō' amatista. ²¹ Joo ncho've jndyue nt'aa na min juu teonntjō'ñeen, jndēhan' yo tē' perlas. Ncüii cüii 'ndyo v'aa jndēhan' yo ncüii tē' perla t'man. Ndo' juu nata t'man quii' juu tsjoon'ñeen, jndēhan' yo s'on ijan nquii'. Itsijonhan' juu s'on ijan'ñeen cha'vijon ndioo na quixuee.

²² Majo' juu tsjoon'ñeen, tavi vats'on na jnty'ia tyquii'han' ee nquii ta Tyo'ts'on na taquintya najndeí na conduihin yo nquii Quitsman Chjo, jooan conduihan juu vats'on cüentaa' juu tsjoon'ñeen. ²³ Ndo' tsjoon'ñeen min tyi'icanhan' ndo'cüjioon' min chi', ee juu na quixuee na condui nquii Tyo'ts'on, itsixueehan' jo'. Ndo' mantyi nquii Quitsman Chjo na conduihin cha'vijon lámpara, incyaa jon naxuee jo'. ²⁴ Joo nn'an tsonnangue nc'onhan ntyja 'naan' juu naxuee chon juu tsjoon'ñeen. Ndo' mantyi nque

nn'an na taquintyja na cotoxenhan tsonnangue, ninnguii'chen na nc'ohan tsjoon'ñeen cha' juu na njon conduihin, cüit'maan' nquii Tyo'ts'on ntyja 'naanhan. ²⁵ Juu tsjoon'ñeen, tavi'nan natsjonhan', min tyi'quitë' jndyue nt'aa teonntjõ' xi'ndiohan', ee quii' tsjoon'ñeen mancha' xjen xueehan'. ²⁶ Ndo' tsoñ'en nn'an nc'ohan juu tsjoon'ñeen na nnan't'maan'han nquii Tyo'ts'on, tsoñ'en juu na tondit'maan'han, nnt'ahan na nquii jon cüit'maan' ntyja 'naanhan'. ²⁷ Min'ncüii 'nan na tyi'ntju' tsixuanhan', tyi'je'caquee'han' juu tsjoon'ñeen, min min'ncüii ts'an na its'aa juu ncüii nnon na ji vaahan', min ts'an na itsivi'nn'an. Vaa tson cüentaa' Quitsman Chjo na jndui na chuhan' nguee nn'an na conan'xuanhan na tyi'quintycüii na cota'ndo'han. Xia'ntyti nque nan'ñeen ngoque'han juu tsjoon'ñeen.

22

Jndaa na ntyja 'naan'han' na cota'ndo' nn'an

¹ Ndo' juu ángel'ñeen si'man jon nnön juu ndaa jndaa na incyaahan' na cota'ndo' ñuaan nn'an. Quixuee jndyihan' cha'vijon ndioo. Juuhan' jnanhan' naijon vaa silla na manin' ts'iaan' 'naan' Tyo'ts'on ndo' mantyi yo nquii Quitsman Chjo. ² Juu jndaa'ñeen vjahan' xoncüe nata t'man quii' tsjoon'ñeen. Ncüii cüii ntyjaa' jndaa'ñeen, jo' minntyjee' juu ts'oon na incyaahan' na tyi'quintycüii na cota'ndo' nn'an. Juu ts'oon'ñeen t'uii' ncho've nnon tēhan', ndo' ncüii cüii nnon tē'ñeen condēehan' ncüii cüii chi'. Ndo' tscó juu ts'oon'ñeen conduihan' nasi na itsin'manhan' nn'an tsonnangue. ³ Nquii

Tyo'ts'on taje'quitsquioontyichen jon navi' cha'xjen na s'aa jndyee jon. Ndo' juu silla na manin' ts'iaan' 'naan' jon yo Quitsman Chjo, quii' tsjoon'ñeen, jo' m'aanhan', ndo' nque nn'an na cotye'ntjonhan nnon jon, nnan't'maan'han jon jo'. ⁴ Njnty'ia ndëëhan jon ndo' xuee' jon, nñoonhan' ndö'quitahan. ⁵ Min taje'c'oonntyichen natsjon, ndo' nn'an na m'an jo', taje'canhan' chon lámpara min ndo'cüjioon', xe ng'e nquii ta Tyo'ts'on conduihin chon na tsixueehan' ndëëhan. Min je'quintycüii na conan'jonhan na cotoxenhan yo jon.

Manndyo na ndyo nda' Jesucristo

⁶ Ndo' tsontyichen ángel'ñeen nnön:

—Jñ'oonmin' conduihan' jñ'oon na ngatsiquindëhan' joohan'. Conduihan' jñ'oon na mayuu'. Nquii ta Tyo'ts'on incyaa jon Espíritu na condui jon quii' n'on nn'an na coninncyahan jñ'oon ntyja 'naan' nchu vaa nguaa na tonnonchen. Ng'e jo', jndë t'ua jon ts'ian nnon ángel cüentaa' jon na quitsi'man juu ndëë nn'an na cotye'ntjonhan nnon jon joo 'nan na mavaa xjen na ndui.

⁷ Itso Jesucristo:

—Quitquenho' cüenta, macje ncüjënön na m'anho'. Juu ts'an na itsue jñ'oon na jndui nnon tsonvahn ntyja 'naan' nchu vaa 'nan na nguaa, neiin' jndyi tsan'ñeen.

⁸ Maja Juan, tsoñ'en nan'min' tityincyoo'han' nnön. Ndo' vi na jndë jnty'ia ndo' jndyi, jo' tëco'xtyë na tonnon ángel'ñeen na ntsit'man' jahin ng'e na si'man jonhan' nnön. ⁹ Majo' tso jon nnön:

—Tyi'ntsa' na nnda' ee mantyi condui ja na matye'ntjōn nnon Tyo'ts'on cha'xjen 'u'. 'U' ndo' mantyi nque nty'iu' na coninncyahan jñ'oon' jon ntyja 'naan' nchu vaa 'nan na nguaa, ndo' yo nin'tsoñ'en nn'an na conan'vehan joo jñ'oon na chu tsonvahn. 'U' xia'ntyi nquii Tyo'ts'on quit-sit'man'.

¹⁰ Mantyi itsontyichen jon nnōn:

—Joo jñ'oon na chu juu tsonvahn ntyja 'nan na xejnda na nguaahan', ncyā' na c'oon tyincy-ohan' ndēē nn'an, ee ng'e jndē tichjo xjen na ntsiquindēñ'ehan' joohan'. ¹¹ Juu ts'an na its'aa natyia, quits'aatochen juu 'nan natyia. Ndo' juu ts'an na min'cyantyi vam'aan, quintjohin ntyja 'naan'han'. Ndo' juu ts'an na vam'aan juu ntyja 'naan' na ya, ninvito c'oon juu ntyja 'naan'han. Ndo' mantyi juu ts'an na itsiji'ua Tyo'ts'onhin, ninvito cam'aan jon ntyja 'naan'han'.

¹² Itso Jesucristo:

—Quitquenho' cüenta macje ncüjēnōn. Ndo' na ncjöy'ōn naya na ngacüja'han' ncüii cüii ts'an xi' ncüii yo 'nan na tots'aa juu. ¹³ Ja mancüiixjen m'an vitjachen na nguaa tsoñ'en, ndo' nc'ōn xjen na jndē tenon tsoñ'en. Ja m'an navejndyee ndo' mantyi juu xjen na mats'ia, ninvaa m'an. Condui ja x'ee tsoñ'en ndo' mantyi ntyji nchu vaa con-tycüiihan'."

Nnda' jñ'oon na tso jon nnōn.

¹⁴ "Nein jndyi joo nn'an na cotmanhan ndiaahan cha' na nnincyaaahan' na vanaan na ngüenonhan jndyuent'aa na ngoque'han quii' juu tsjoon Jerusalén xco naijon na m'aan juu ts'oon na nninncyaaahan' na cota'ndo'han,

na ntquiihan tēē'han'. ¹⁵ Majo' na toxen' teonntjō' juu tsjoon'ñeen, jo' m'an joo nn'an na ntjein cont'ahan yo ntyjehan yo joo nn'an na cont'a ts'ian quindua', yo joo nn'an na ve' ndō ro m'anhān yo nn'an, ndo' nn'an na conan'cūjehan ntyjehan, ndo' mantyi yo nn'an na conan't'maan'han 'nan na chito Tyo'ts'onhan', yo nin'tsoñ'en nn'an na conan'vi'nn'anhān ntyjehan ndo' na conan'neinhan jñ'oon quintu.

Jñ'oon na mats'ia na icüji' jndyoyuhan'

¹⁶ —Ja Jesús jndē jñōn juu ángel cüenta na m'anho' na quitsi'man jon tsoñ'en jñ'oonmin' ndēē 'o' na conduiho' tmaan' nn'an na icüji Tyo'ts'on cüentaa' nquii jon. Ja condui tsjan 'naan' David na jndyocahan'. Ndo' mantyi condui ja quixjuunco na quixuee jndyihan'.

¹⁷ Nquii Espíritu Santo yo joo nn'an na condui-han scuu' Quitsman Chjo conduehan:

—'U' ta Jesús, quindyō'.

Ndo' minninchen ts'an na indyii juu jñ'oonmin', mantyi quitso juu:

—Quindyō' ta Jesús.

Ndo' min'cya ro ts'an na nin'c'u juu ndaa, quitsindyoo'hin. Na ve' yu quindyoc'u juu ndaa na incyaahan' na cota'ndo' nn'an.

¹⁸ Tsonvahin chuhan' jñ'oon ntyja 'naan' nchu vaa 'nan na nguaa. Nnon ncüii cüii ts'an na indyiihan', macüji' jndyoyu ja jñ'oon na toncuu'. Xe na aa ntscüantjo' juu jñ'oon na itsiquindyí jñ'oonmin', yajo' nacjoo' tsan'ñeen ntscüantjo' Tyo'ts'on ncüii cüii nnon navi' na itsiquindyí tsonvahin. ¹⁹ Ndo' mantyi xe na aa ncüji' ndya' ts'an

minndye jñ'oon na chu tsonvahn ntyja nchu vaa
'nan na nguaa, taxe'ncyaa Tyo'ts'on na vanaan na
ntquii tsan'ñeen tēē' juu ts'oon na incyaahan' na
cota'ndo' nn'an, min tyi'je'ncyaa jon na vanaan
na ngaquee' tsan'ñeen quii' tsjoon cüentaa' jon.
Juu tsonvahn itsiquindyihan' ntyja 'naan ve nnon
jñ'oonmin'.

²⁰ Manquiintyi Jesús na icüji' jndyoyu jon
jñ'oonmin', itso jon:

—Jñ'oon na mayuu', cje na ncüjënön na m'anho'.
Quindui na nnda'. Quindyo' 'u' ta Jesús.

²¹ Juu naya na condui nquii ta Jesús, c'oonhan'
yo nque nn'an na conduihan cüentaa' Tyo'ts'on.

Jn'oon xco na tquen tyo'ts'on
New Testament in Amuzgo, San Pedro Amuzgos
(MX:azg:Amuzgo, San Pedro Amuzgos)

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Amuzgo, San Pedro Amuzgos

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amuzgo, San Pedro Amuzgos [azg], Mexico

Copyright Information

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amuzgo, San Pedro Amuzgos

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
d8a54041-81ce-5bdf-9060-152f7eb71dc8